

Evropský polytechnický institut, s. r. o.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2006

Hana Dvorníková

Evropský polytechnický institut, s.r.o. Kunovice

Studijní obor: Finance a daně

**ZDROJE STRUKTURÁLNÍ A REGIONÁLNÍ
POLITIKY EU A ČR PRO ROZVOJ MĚST
A OBCÍ UHERSKOHRADIŠŤSKA**

(Bakalářská práce)

**Autor: Hana Dvorníková
Vedoucí práce: RNDr. Jaroslav Bičan**

Kunovice, duben 2006

vložit originál potvrzené téma BP rektorem

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma : „Zdroje strukturální a regionální politiky EU a ČR pro rozvoj měst a obcí Uherskohradištska“ vypracovala samostatně pod vedením RNDr. Jaroslava Bičana a uvedla v seznamu literatury všechny použité literární a odborné zdroje.

Uherské Hradiště, duben 2006

.....
vlastnoruční podpis autora

Děkuji tímto panu RNDr. Jaroslavu Bičanovi (vedoucímu práce) za odborné vedení při zpracování bakalářské práce. Zároveň chci poděkovat všem, kteří mi pomohli při získávání informací potřebných k tvorbě mé práce. Všem mým nejbližším a přátelům děkuji za podporu.

Uherské Hradiště, duben 2006
Hana Dvorníková

Obsah

1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY	6
1.1 PŘÍČINY VZNIKU REGIONÁLNÍ POLITIKY	6
1.2 DEFINICE A POJETÍ REGIONÁLNÍ POLITIKY	7
1.3 NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY.....	8
2 REGIONÁLNÍ POLITIKA ČR	9
2.1 VÝCHOZÍ SITUACE.....	9
2.2 LEGISLATIVNÍ RÁMEC REGIONÁLNÍ POLITIKY.....	9
2.3 PROGRAMOVÉ ZABEZPEČENÍ REGIONÁLNÍ POLITIKY	9
2.4 VÝBĚR PODPOROVANÝCH REGIONŮ	10
2.5 STÁTNÍ PROGRAMY REGIONÁLNÍHO ROZVOJE	10
2.6 ROLE ÚŘADŮ A OBCÍ PŘI PODPOŘE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE.....	11
3 POLITIKA HOSPODÁŘSKÉ A SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOSTI EU	12
3.1 DŮVODY PRO EXISTENCI REGIONÁLNÍ POLITIKY NA ÚROVNI EU	12
3.2 VÝVOJ REGIONÁLNÍ POLITIKY EU	12
3.3 CÍLE REGIONÁLNÍ POLITIKY A TYPY PODPOR V RÁMCI REGIONÁLNÍ POLITIKY EU.....	14
3.4 PRINCIPY REGIONÁLNÍ POLITIKY EU	14
3.5 HODNOCENÍ REGIONÁLNÍCH PROBLÉMŮ	15
3.6 CÍLE REGIONÁLNÍ POLITIKY EU V OBDOBÍ 2000 – 2006.....	16
4 KONCEPCE STRUKTURÁLNÍCH FONDŮ EU A DALŠÍ NÁSTROJE	18
4.1 STRUKTURÁLNÍ FONDY	18
4.2 INICIATIVY SPOLEČENSTVÍ	20
4.3 FOND SOUDRŽNOSTI.....	20
5 PŘEDPOKLADY PRO VYUŽÍVÁNÍ STRUKTURÁLNÍCH FONDŮ.....	22
5.1 NÁRODNÍ ÚROVEŇ	22
5.2 REGIONÁLNÍ ÚROVEŇ.....	23
5.3. MÍSTNÍ ÚROVEŇ	24
6 ROZVOJOVÉ STRATEGIE OBCÍ.....	25
6.1 STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ	25
6.2 PŘÍKLAD STRATEGICKÉHO PLÁNU – PROGRAM ROZVOJE MĚSTA UH. HRADIŠTĚ	26
6.3 ZDROJE PRO REALIZACI PROGRAMU ROZVOJE MĚSTA UH. HRADIŠTĚ	38
7 PŘÍPRAVA PROJEKTŮ PODPOROVANÝCH EU.....	40
7.1 HLAVNÍ ZÁSADY PŘÍPRAVY PROJEKTŮ	40
7.2 REALIZACE PROJEKTŮ ROZVOJOVÉ STRATEGIE	43
8 ZÁVĚR	49
RESUME	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	53
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	54
SEZNAM PŘÍLOH.....	55

1 Úvod do problematiky

Dne 1. května 2004 se Česká republika stala novým členským státem Evropské unie. Završila tak dlouholeté období prohlubování vztahů s Evropskými společenstvími, které začalo sektorovým obchodním ujednáním a postupně se rozšiřovalo směrem k užší obchodní a politické spolupráci. Rozvíjení těsnějších styků s EU ve všech oblastech se stalo charakteristické především pro samostatnou Českou republiku, která učinila vstup do EU jednou ze svých hlavních zahraničněpolitických priorit a svůj cíl v roce 2004 plně realizovala.

Vstupem do Evropské unie se České republice otevřela možnost plného využívání finančních prostředků politiky hospodářské a sociální soudržnosti, známé spíše pod názvem strukturální a regionální politika EU. V rámci této politiky Unie podporuje rozvoj zaostávajících regionů, restrukturalizaci průmyslových oblastí, které se ocitly v obtížné situaci, ekonomickou diverzifikaci venkovských oblastí, kde je zemědělství na ústupu, či revitalizaci zanedbaných městských oblastí. Jedním z nejdůležitějších nástrojů regionální politiky EU jsou strukturální fondy, které slouží k naplňování cílů definovaných v rámci politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU.

Využívání fondů EU se stalo výzvou pro veřejnou, ale i pro privátní sféru, neboť představují příležitost pro posílení intenzity regionálního rozvoje a snižování rozdílů v životní úrovni jednotlivých oblastí.

Cílem předložené práce je proto podat zevrubný a ucelený přehled finančních zdrojů, které mohou obce a regiony Česka využívat pro svůj rozvoj a o procesu jejich čerpání a poukázat na zásady, které při čerpání podpor musí dodržovat. Účel, rozsah a způsob použití těchto zdrojů obecně určují principy regionální politiky, která se snaží vyrovnávat rozdíly v úrovni socioekonomického rozvoje mezi jednotlivými regiony. Úspěšné využívání externích zdrojů proto předpokládá dobrou orientaci v náplni, principech a zásadách regionální politiky a způsoby jejího uplatňování v Česku a Evropské unii. Zdroje strukturálních fondů české obce a regiony využívají od roku 2004 a první zkušenosti s nimi mají i některá města a obce Uherskohradištska. Jedním z důležitých předpokladů využívání podpor je existence rozvojové strategie na všech úrovních, tzn. národní, regionální i místní. Obecně platí, že strukturální fondy nepodporují jednotlivé izolované projekty, ale pouze takové záměry, které vycházejí z rozvojové strategie a přispívají k naplnění jejích cílů.

Z těchto předpokladů pak vychází nosná hypotéza práce, podle které lze efektivně využívat podpory regionální a strukturální politiky pro rozvoj své obce či regionu pouze v kontextu realizace ucelené rozvojové strategie, která identifikuje kritické oblasti rozvoje daného území a definuje opatření k jejich překonání. Vypracování původní místní rozvojové strategie překračovalo rámec zadání této práce. Proto je vztah mezi strategickým plánem rozvoje určitého území a procesem využívání prostředků regionální politiky na realizaci jeho opatření a záměrů objasněn a prezentován na příkladě Programu rozvoje města Uherské Hradiště.

1.1 Příčiny vzniku regionální politiky

V rámci prakticky každého státu existují vedle prosperujících regionů s vysokou životní úrovní i řada regionů s podprůměrnou ekonomickou výkonností, s vysokou nezaměstnaností a s dalšími sociálními problémy. Jiné regiony se zase vyznačují přijatelnou ekonomickou úrovní, ale jejich další rozvoj je silně podvážen např. špatným stavem životního prostředí.

Jelikož existence příliš velkých rozdílů v sociálně-ekonomické úrovni mezi jednotlivými regiony podvazuje další ekonomický rozvoj v rámci celého státu a může vyvolat i ostré sociální a politické konflikty, přistoupilo se ve většině zemí s tržní ekonomikou k formulaci a praktické realizaci regionální politiky. Jejím prvořadým cílem je vytvořit podmínky pro odstranění, nebo alespoň zmírnění nadměrných rozdílů ve vývoji jednotlivých částí státu, a dosažením vyvážené regionální struktury přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti národní ekonomiky v mezinárodním měřítku.

1.2 Definice a pojetí regionální politiky

Přestože vznik regionální politiky se datuje do 30. let minulého století, nedošlo prozatím v její teorii či v praxi k alespoň rámcovému sjednocení názorů na její obsahové vymezení, které by mělo relativně univerzální platnost.

Konkrétní obsahové vymezení regionální politiky je podmíněno aktuální sociálně-ekonomickou situací, a jí odpovídající státní, hospodářskou, popř. i sociální politikou.

Regionální politika byla (a často ještě je) pojímána dvěma hlavními způsoby. Ve starším pojetí je regionální politika chápána převážně jako pouhá redistribuce zdrojů mezi oblastmi. Ve novějším pojetí je regionální politika chápána jako stimulace ekonomického rozvoje zaostávajících regionů, jako „forma vládní ekonomické politiky zaměřená na změnu rozmístění ekonomických aktivit a změnu výkonnosti regionálních ekonomik“ (Dictionary of Modern Economics). Z tohoto pojetí vychází i definice regionální politiky uvedená v knize „Regional Policy: A European Approach: “Regionální politika představuje všechny veřejné intervence, vedoucí ke zlepšení geografického rozdělení ekonomických činností, respektive se pokouší napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky ve smyslu dosažení dvou vzájemně závislých cílů: ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů“

Starší, tradiční pojetí regionální politiky se uplatňovalo zhruba do poloviny 70. let minulého století. Od druhé poloviny tohoto desetiletí se začal formovat nový koncept (ve smyslu výše uvedené definice), který v současnosti jednoznačně převládá ve většině evropských zemí. Schematicky lze rozdíly mezi oběma pojetími znázornit následovně:

Atribut	Regionální politika	
	tradiční	současná
regiony	geograficky relativně stálé problémové regiony	geograficky relativně rychle se měnící problémové regiony
problémy	rozvinutost / zaostalost	strukturální změny
strategie	regionální růst	regionální inovace
nástroje	meziregionální přerozdělování	mobilizace vnitřních zdrojů
orientace na	kapitál, suroviny, velké firmy	informace, technologie, služby, malé a stř. podniky
organ. forma	centralizace	decentralizace

1. *Pramen:* GROSPÍČ, J a kol. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Praha: Justis, 2001. 264 s. ISBN 80-864 12-08-3.

Pokud jde o hierarchickou úroveň, na níž má být regionální politika formulována a realizována, neexistuje obecně platné pravidlo, které by to jednoznačně určovalo. V podstatě známe tři základní úrovně:

- regionální,
- národní,
- nadnárodní.

1.3 Nástroje regionální politiky

Nástroje regionální politiky se obvykle člení do dvou základních skupin, a to na nástroje makroekonomické a mikroekonomické povahy.

Užití makroekonomických nástrojů k řešení regionálních problémů je silně omezeno národohospodářskými cíli – zejména udržením inflace na žádoucí úrovni, vyrovnaností platební bilance, případně i realizací cílů průmyslové či zemědělské politiky. Mezi makroekonomické nástroje patří zejména:

- i. fiskální politika,
- ii. monetární politika,
- iii. protekcionismus.

Ad (i) Fiskální politika se uplatňuje prostřednictvím státního rozpočtu, kdy dochází k meziregionálnímu přerozdělování. Mechanismus této redistribuce spočívá na jedné straně v systému daní a odvodů, a na druhé straně ve struktuře výdajů státního rozpočtu. Vysoce příjmové regiony přispívají nadprůměrně více do státního rozpočtu, než regiony s nízkými příjmy obyvatelstva i firem. Tato skutečnost je ještě zesilována progresivní konstrukcí daní a odvodů. Naproti tomu plyne zejména prostřednictvím sociálních výdajů (podpory v nezaměstnanosti, rekvalifikační programy apod.) více prostředků do chudších regionů.

Ad (ii) Hlavní součástí monetární politiky je ovlivňování množství peněz v ekonomice. Její využití k řešení regionálních problémů je velmi přísně omezeno, vzhledem k jejím negativním vlivům na inflaci. Regionalizace monetární politiky se může provádět prostřednictvím usnadnění přístupu k úvěrům ve vybraných regionech, tedy regionalizací objemů poskytovaných úvěrů, vyšší úrokové míry, ale i lhůt splatnosti.

Ad (iii) Třetí skupinu makroekonomických nástrojů regionální politiky tvoří protekcionismus, tj. státní ovlivňování dovozů prostřednictvím dovozních limitů a cel. Dovozní limity a cla jsou výrobkově orientovány, nicméně jejich regionální vliv je značný. Je tím větší, čím vyšší je prostorová koncentrace výroby chráněných druhů zboží. Této skutečnosti lze využít k řešení regionálních problémů a sice zavedením regionalizace protekcionismu. Znamená to uvalit dovozní limity a cla na produkty, jejichž výroba je prostorově koncentrována v upadajících regionech. Smyslem opatření je orientovat poptávku na domácí produkci.

Hlavním posláním mikroekonomických nástrojů neovlivňovat rozhodování ekonomických subjektů o jejich prostorové lokalizaci. Podle toho, na který ekonomický subjekt jsou nástroje zaměřeny, je lze rozdělit do dvou základních skupin:

- i. nástroje ovlivňující prostorový pohyb pracovních sil
- ii. nástroje působící na prostorový pohyb kapitálu

Mikroekonomické nástroje mají vždy podobu určitých finančních částek, účelově poskytovaných. Pokud to jsou částky plynoucí ze státního rozpočtu, jde vlastně o konkretizaci fiskální politiky, tedy jednoho z makroekonomických nástrojů. Částky však mohou plynout i z rozpočtů regionálních či lokálních.

2 Regionální politika ČR

2.1 Výchozí situace

Formování regionální politiky České republiky prošlo na počátku 90. let minulého století poměrně složitým vývojem. Vlády České republiky věnovaly v této době hlavní pozornost řešení transformačních problémů na úrovni celého státu, které byly převážně makroekonomického charakteru. Mezuregionální ekonomické a sociální rozdíly, i přes jejich postupné prohlubování, nebyly zpočátku tak velké jako ve většině zemí EU. V následujícím období, přibližně do roku 1996, pak byla regionální politika na okraji zájmu především z důvodu proklamovaného liberalismu. Regionální politika byla proto prakticky omezena jen na regionální podporu malých a středních firem zlepšením přístupu k úvěrům.

Od roku 1996 dochází k postupné aktivizaci v oblasti regionální politiky. Podnětem byly důvody vyplývající z postupného nárůstu meziregionálních rozdílů v socioekonomickém rozvoji, postupující procesy demokratizace a decentralizace rozhodování a zároveň potřeba vytvořit systém regionální politiky i ve vazbě na přípravu České republiky na vstup do EU. V roce 1998 přijala vláda ČR svým usnesením č. 235 Zásady regionální politiky. Zároveň stanovila úkoly v oblasti legislativní, institucionální a programové.

2.2 Legislativní rámec regionální politiky

Základní systémový, legislativní a institucionální rámec regionální politiky v ČR byl zřízen v ČR. Pro regionální politiku jsou v tomto smyslu klíčové:

- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích,
- zákon č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě v Praze,
- zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. V zákoně o podpoře regionálního rozvoje je regionální politika chápána jako koncepční činnost státu, regionálních a místních orgánů, jejímž cílem je přispívat k vyváženému a harmonickému rozvoji jednotlivých regionů v ČR, ke snižování neodůvodněných rozdílů mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a ke zlepšení regionální hospodářské struktury. Podpora regionálního rozvoje je zaměřena na rozvoj podnikání, rozvoj lidských zdrojů, výzkum a technologický vývoj, rozvoj cestovního ruchu, zlepšování regionální infrastruktury, rozvoj občanské vybavenosti, rozvoj služeb sociální a zdravotní péče na opatření vedoucí k ochraně životního prostředí.

2.3 Programové zabezpečení regionální politiky

Ve druhé polovině 90. let se podařilo také vytvořit celý soubor programových dokumentů od úrovně centrální až po úroveň lokální. Základním dokumentem v oblasti regionální politiky je *Strategie regionálního rozvoje České republiky*, která byla schválena vládou v červenci 2000. Tento dokument obsahuje zejména analýzu regionálního rozvoje České republiky v uplynulém období, hodnocení dosavadních odvětvových opatření ministerstev a přístupů regionů, vymezení slabých a silných stránek v rozvoji jednotlivých regionů, odvětví a sektorů, strategii dalšího regionálního rozvoje České republiky, vymezení priorit a opatření k podpoře rozvoje či vymezení regionů se soustředěnou podporu státu.

Z přijaté Strategie vyplývá, že v jejím horizontu, tj. okolo roku 2010, „chce být Česká republika plnoprávným, ekonomicky výkonným členem Evropské unie s parametry blízcími se průměru EU ve všech základních kritériích, se způsobem a kvalitou života odpovídajícími naší historické tradici a postavení České republiky v Evropě“.

Dlouhodobým záměrem České republiky je dosáhnout stabilního růstu, který bude umožňovat postupné vyrovnávání ekonomické úrovně s průměrem zení EU. Globální cíl Národního rozvojového plánu je možno definovat jako: udržitelný rozvoj založený na konkurenceschopnosti. Takto definovaný globální cíl a k němu vedoucí strategie se soustřeďuje na dosažení následujících specifických cílů:

- vytvoření podmínek pro růst ekonomiky posilováním vnitřních faktorů
- zvýšení kvalifikační úrovně, konkurenceschopnosti a mobility pracovní síly při současném vyrovnávání dopadů růstu ekonomiky na znevýhodněné skupiny obyvatel
- přiblížení se standardům EU v oblasti životního prostředí
- vyvážený rozvoj regionů

2.4 Výběr podporovaných regionů

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje vymezuje regiony se soustředěnou podporou, mezi něž patří:

- strukturálně postižené regiony, ve kterých se soustřeďují negativní projevy strukturálních změn, dochází k útlumu odvětví a výrobních podniků a k růstu nezaměstnanosti
- hospodářsky slabé regiony, které na základě ukazatelů hospodářského a sociálního rozvoje vykazují podstatně nižší úroveň rozvoje, než je průměrná úroveň v České republice
- venkovské regiony, které jsou charakterizovány nízkou hustotou zalidnění, poklesem počtu obyvatel a vyšším podílem zaměstnanosti v zemědělství
- ostatní regiony, jejichž podporování státem je žádoucí z jiných důvodů

2.5 Státní programy regionálního rozvoje

Mezi významné podpůrné programy s regionálním dopadem patří i jednotlivé programy zaměřené na rozvoj malého a středního podnikání. Poskytováním konkrétních podpor podnikatelů je pověřena Českomoravská záruční a rozvojová banka. Obecně platí, že regionální programy je možné kombinovat s většinou celoplošných programů a tím se celkový efekt prohlubuje. Hlavním prvkem všech regionálních programů je zvýšení počtu zaměstnanců a regionální hledisko – rozvoj strukturálně postižených hospodářsky slabých regionů. Na regionální podporu podnikání je zaměřen zejména program „Region“, jedná se o podporu MSP ve strukturálně postižených a hospodářsky slabých regionech doplněny speciálním programem „Region 2“ pro podporu MSP v regionech soudržnosti Moravskoslezsko a Severozápad . Obdobou programu „Region“ je program „Vesnice“ určený pro MSP v obcích do 3000 obyvatel. Mezi další regionální programy patří „Regenerace“ – program podpory malého podnikání na území městských i venkovských rezervací a zón, „Preference“ – program úvěrů pro malé podnikatele na území strukturálně postižených regionů a „Provoz“ – program provozních úvěrů zacílený podporu zachování a další rozvoj malého podnikání na území strukturálně postižených a hospodářsky slabých regionů. „Regiozáruka“ je program regionálních záruk pro malé a střední podnikatele,

jehož cílem je zvýhodnění podmínek přístupu k bankovním úvěrům opět na území strukturálně postižených a hospodářsky slabých regionů, a je doplněn programem Regiozáruka 2 zaměřeným na pomoc pro malé a střední podnikatele v regionech soudružnosti Moravskoslezsko a Severozápad.

Pro podporu venkovského prostoru je určen „Program obnova venkova“. Obce nebo sdružení obcí mohou využít podporu z tohoto programu na rekonstrukce obecních nebo jiných veřejných budov, úpravy zeleně, rekonstrukce místních komunikací, veřejného osvětlení či cyklostezek. Podporovány jsou i aktivity zpracování územních plánů, vzdělávání a poradenství v regionálním rozvoji, a integrované projekty propojující rozvoj infrastruktury, trh práce, podporu malých a středních firem a ekologická hlediska.

2.6 Role úřadů a obcí při podpoře regionálního rozvoje

Vláda a ústřední orgány v ČR schvalují zásadní opatření týkající se tvorby a realizace regionální politiky v ČR, navrhuje Poslanecké sněmovně PČR rozsah prostředků státního rozpočtu k zabezpečení regionální politiky státu a případné legislativní návrhy ovlivňující regionální problematiku v ČR.

Kraje schvalují program rozvoje svého územního obvodu, vyčleňují ze svého rozpočtu finanční prostředky určené k odstraňování nežádoucích rozdílů uvnitř jejich území.

Obce v rámci své samostatné působnosti pomáhají při zajišťování cílů regionální politiky zejména tím, že vytvářejí podmínky pro hospodářský, sociální a kulturní rozvoj v rámci svého územního obvodu. V souladu s tímto zaměřením mohou obce zejména:

- schvalovat program rozvoje územního obvodu obce a kontrolovat jeho plnění
- podporovat rozvoj podnikatelských aktivit ve svém územním obvodu (přípravy pozemků pro investory – podnikatele)
- sdružovat své prostředky a síly se sousedními obcemi a dalšími právníckými osobami při zajišťování společných rozvojových záměrů sloužících potřebám více obcí
- spolupracovat s příslušným VÚSC na přípravě a realizaci regionálního rozvojového programu regionu

Zásady regionální politiky vycházejí z toho, že úloha vlády v rozvoji regionů může být pouze částečná, nicméně však přesně vymezená. Rozhodující úlohu musí přitom sehrávat aktivní úloha regionálních subjektů, působících v daném regionu.

3 Politika hospodářské a sociální soudržnosti EU

3.1 Důvody pro existenci regionální politiky na úrovni EU

Všechny země Evropské unie postupně přistoupily k realizaci regionální politiky, kterou se snaží snížit rozdíly v životní úrovni mezi regiony a bojovat s vysokou nezaměstnaností. Kromě regionální politiky uskutečňované jednotlivými členskými zeměmi EU je však z několika důvodů nezbytná také relativně nezávislá regionální politiky uskutečňovaná přímo Evropskou unií.

- Při vzniku EHS se předpokládalo, že se regionální problémy vyřeší všeobecným ekonomickým růstem, kterému vznik Společenství napomůže. Současně se počítalo s tím, že integrace trhu zostří konkurenci a způsobí tak problémy zejména v oblastech s výraznou koncentrací starých průmyslových odvětví, a proto jim bude nutné poskytnout zvláštní pomoc. Myšlenka kompenzace důsledků vytvoření Společenství se tak stala jádrem první koncepce regionální politiky tehdejšího EHS.
- Významným důvodem pro společnou regionální politiku na úrovni EU je i rozpor mezi závažností regionálních problémů a schopnostmi států tyto problémy řešit. Státy s největšími regionálními problémy si totiž zpravidla nemohou dovolit věnovat dostatečné prostředky na vlastní regionální politiku.
- Dalším důvodem pro existenci společné regionální politiky je požadavek některých členských zemí na kompenzaci důsledků ostatních „neregionálních“ politik EU, zejména společné zemědělské politiky (která je obecně výhodná pro státy s velmi rozvinutým zemědělstvím), ale i kompenzace společné vědecko-technické politiky EU.
- V neposlední řadě nutnost společné regionální politiky vyplývá i z toho důvodu, že regionálními problémy vlády často omlouvaly poskytování dotací průmyslu, kterému tím pomáhaly v boji proti zahraniční konkurenci.
- Zřejmě nejvýznamnější skupinu důvodů pro existenci společné regionální politiky představovala, resp. stále představuje snaha o vytvoření ekonomické a monetární unie (EMU). V první řadě se státy, které se připojí k EMU, budou muset vzdát i kontroly nad kurzem národní měny. Přitom právě možnost devalvace či revalvace, příp. změna diskontní sazby je jedním z mála prostředků, který vládám jednotlivých zemí zbývá k dispozici pro ochranu své ekonomiky před plnými důsledky existence společného trhu. Zavedení jednotné měny představuje přímé omezení autonomie makroekonomické politiky jednotlivých zemí, a to nejen v již zmíněné sféře monetární, ale i v oblasti fiskální politiky (viz Maastrichtská kritéria limitující mimo jiné i rozsah veřejného dluhu a schodku veřejných financí). Pokud budou státy žádány, aby se vzdaly tohoto posledního nástroje pro zmírnění ekonomických těžkostí, musí si být napřed jisty opravdovou snahou EU pomoci těm částem jejich území, které se ocitnou ve zvláště obtížné situaci.

3.2 Vývoj regionální politiky EU

Vývoj regionální politiky EU lze rozdělit do 3 hlavních období:

1. období: od r. 1958 - do r. 1974

V prvním období byla regionální politika tehdejšího EHS úzce zaměřena na posílení zdrojů věnovaných na národní regionální politiku jednotlivých států. Samostatná regionální politika EHS téměř neexistovala. Regionální politika byla realizována formou relativně

izolovaných projektů. Samostatné generální ředitelství pro regionální politiku (dnešní DG REGIO, dříve DG XVI) vzniklo až v r.1968, tedy plných 10 let po založení EHS, což indikuje původně okrajové postavení této politiky v rámci tehdejšího Společenství. Pomoc v rámci regionální politiky byla v tomto období zaměřena na regiony postižené útlumem těžkého průmyslu a na zaostalé venkovské regiony. Sociální politika byla prováděna nezávisle na regionální politice.

2. období: od r. 1975- r. 1988

Mezníkem pro vývoj regionální politiky se stal vstup V. Británie (a dvou menších zemí - Irsko a Dánsko) do Evropských společenství (ES) v roce 1973. V. Británie požadovala kompenzaci vysokých příspěvků do rozpočtu ES a nízkých příjmů ze společné zemědělské politiky formou pomoci Společenství restrukturalizovat staré průmyslové oblasti V. Británie. V roce 1974 byl proto zřízen fond ERDF (začal fungovat v roce 1975), kdy disponoval 4,8% z rozpočtu ES. Prostředky z fondu byly výrazně zaměřeny na restrukturalizaci starých průmyslových regionů. Z fondu se hradilo až 50% nákladů na podpůrné programy připravené vládami příslušných států. Na konci období již podíl fondu ERDF na rozpočtu ES dosáhl 9%. V 80. letech začalo ES vyvíjet vlastní regionální politiku zaměřenou mj. na podporu přeshraniční spolupráce mezi regiony.

3. období: od r. 1989 do r. 1999

Na začátku tohoto období byla regionální politika radikálně transformována. Reforma spočívala v integraci regionální politiky se sociální politikou a s částí zemědělské politiky do tzv. strukturální politiky, která je v současnosti označována za politiku hospodářské a sociální soudržnosti. Hlavním impulsem pro reformu regionální politiky byla nutnost reagovat na přijetí Španělska a Portugalska do ES v roce 1986, neboť příčiny zaostávání regionů v těchto dvou státech byly jiné než v případě starých průmyslových regionů. Pozornost regionální politiky byla proto přeměřována od dosud převažující podpory strukturálně postižených oblastí k podpoře nejméně rozvinutých oblastí.

Pro programovací období 1989-1993 bylo poprvé definováno 5 cílů strukturální politiky (Cíl 1, Cíl 2 atd.), které v zásadě platily až do konce programového období 1994-1999. V tomto období byly zavedeny tzv. principy strukturální politiky EU a zejména byl rozpracován systém programování. Ve druhé polovině tohoto období byl posílen princip hodnocení a monitorování.

V roce 1993, resp. 1994, byl zřízen **Kohezní fond**. Prostředky poskytované z KF mají umožnit nejslabším státům EU splnit náročná Maastrichtská kritéria pro zavedení společné měny. KF není součástí strukturálních fondů (SF), jeho aktivity však mají na SF přímou vazbu. Kritérium pro podporu z KF je méně než 90% průměru HNP (nikoli HDP) EU na 1 obyvatele.

Při vstupu Finska Švédska do EU v r. 1995 (společně s Rakouskem) byl zřízen nový Cíl 6 - podpora (arktickým) řídce zalidněným oblastem.

Regionální politika EU začínala jako doplněk národních regionálních politik, v současnosti naopak nad nimi výrazně dominuje. K výrazným změnám regionální politiky EU docházelo zpravidla v souvislosti s rozšířením Unie. Podobně tomu bude i v případě rozšíření do střední a východní Evropy, neboť reformy nastíněné v Agendě 2000 zohledňují mj. právě problematiku rozšíření EU o státy střední a východní Evropy.

3.3 Cíle regionální politiky a typy podpor v rámci regionální politiky EU

Obecné cíle regionální politiky vyplývají mj. i z důvodů, které vedou EU k provádění vlastní aktivní regionální politiky a jsou definovány v článku 130a Zakládací smlouvy EU takto:

1. Na podporu svého celkového harmonického rozvoje Společenství rozvíjí a sleduje činnosti vedoucí k posilování své hospodářské a sociální soudržnosti.
2. Společenství usiluje zejména o snižování rozdílů mezi úrovněmi rozvoje různých regionů a o zmírňování zaostalosti regionů, které jsou v nejméně výhodné situaci včetně venkovských oblastí.

Těchto obecných cílů je dosahováno podporou projektů v rámci 3 tzv. prioritních os politiky hospodářské a sociální soudržnosti v problémových regionech EU:

1. infrastruktura a ŽP
2. rozvoj lidských zdrojů
3. podpora podnikání

Ke každé prioritní ose je při přípravě programových dokumentů zpravidla přiřazeno několik úzeji vymezených priorit a ke každé prioritě několik tzv. opatření, která již odpovídají úrovni projektů.

V zásadě platí, že podporu ze zdrojů EU mohou získat pouze ty programy a projekty, které přispívají ke zlepšení stavu ve sférách pokrytých uvedenými prioritními osami. Přestože jsou tyto prioritní osy koncipovány poměrně široce a zdánlivě pokrývají téměř veškeré potřeby zaostávajících regionů, není možné například čerpat prostředky na sféru bydlení. Orgány EU vydaly seznam aktivit oprávněných pro podporu ze strukturálních fondů, ale i ten lze chápat jako orientační a vždy záleží na zdůvodnění a návaznosti konkrétního programu nebo projektu. Za výjimečných okolností je tak například možné, aby byla část nákladů hrazena i v citovaném případě bytové výstavby. Bylo by to možné např. tehdy, jestliže by byl bytový projekt lokalizován na místě bývalého průmyslového areálu, který byl revitalizován v rámci podpůrných programů strukturálních fondů. V tomto případě by bylo možno například uhradit část nákladů na infrastrukturní síť.

3.4 Principy regionální politiky EU

Fungování regionální politiky EU upravuje několik základních principů:

- 1) **Princip programování** – vyjadřuje, že podpora zaměřená na zlepšení prosperity nejméně rozvinutých regionů se realizuje na základě zpracovaných integrovaných programových dokumentů (tj. programů pokrývajících všechny 3 prioritní osy politiky soudržnosti). Tyto programové dokumenty jsou vypracovány na víceleté (šesti či sedmileté) programové období. Podpora je tedy zaostávajícím regionům v EU poskytována na střednědobé období, nikoli krátkodobě. Hlavními programovými dokumenty jsou regionální rozvojový plán, z něj vycházející rámec podpory Společenství a sektorové a regionální operační programy (blíže viz kap. 4.6.)
- 2) **Princip partnerství** - podle tohoto principu je třeba zajistit a prokázat orgánům EU, že podpůrné programy navrhované v programových dokumentech nejsou jen představou vlády příslušného státu, ale že se na přípravě, realizaci i hodnocení programů podílí (nebo bude podílet) nejen vláda, ale i ekonomičtí a sociální partneři, lokální a regionální

subjekty, zástupci univerzit a nevládního neziskového sektoru, orgány ochrany životního prostředí apod. Z tohoto důvodu je vyžadován i tzv. konzultační proces, kdy jsou připravované návrhy podpůrných programů široce konzultovány v rámci jednotlivých států se všemi relevantními subjekty a podle možností i s veřejností.

- 3) **Princip koncentrace** - podle tohoto principu se prostředky mají soustředit do regionů s největšími problémy (tj. regiony Cíle 1) a na aktivity, které přinesou maximální efekt. Snahou je podporovat ucelené programy a nikoliv jednotlivé, vzájemně neprovázané nebo malé projekty. Z tohoto principu pro česká města a obce vyplývá nutnost vzájemné spolupráce při technické přípravě vhodných projektů i při zajištění jejich spolufinancování.
- 4) **Princip doplňkovosti** (adicionality) - prostředky z EU jsou poskytovány na sféry, které jsou prioritní jak pro daný stát, tak i pro EU a musí být doplněny stanoveným podílem zdrojů ze strany příjemce pomoci - tedy od státu, regionu, obcí, příp. podnikatelského subjektu. Důležitou součástí tohoto principu je tzv. test adicionality, jehož cílem je prozkoumat, zda členský stát žádající o podporu z EU v rámci politiky soudržnosti nesnížil v očekávání podpory ze zdrojů EU vlastní výdaje na realizaci programů v rámci této politiky. Výjimka, tedy pokles stávající úrovně výdajů na státní podpůrné podpory, je možná jen v případě významné změny ekonomické situace žadatelského státu (hospodářská krize). Prostředky z EU nesmí tedy nahrazovat, ale doplňovat, resp. posilovat národní zdroje tak, aby programy mohly být realizovány rychleji nebo ve větším rozsahu než by bylo možné jen s využitím národních zdrojů.
- 5) **Princip hodnocení a monitorování** - cílem tohoto principu je zajistit efektivní využití prostředků ze zdrojů EU. Monitorování a hodnocení je zajišťováno prostřednictvím monitorovacího systému, jehož nejvyšší úroveň představuje národní monitorovací výbor. Důležitou podmínkou pro zajištění transparentnosti a efektivnosti vynakládaných prostředků je oddělení orgánů zajišťujících realizaci od platebních orgánů. Kromě toho musí existovat nezávislý kontrolní systém. Hodnocení programů je třífázové – musí být zajištěno hodnocení ex-ante, interim, ex-post. Cílem třífázového hodnocení je detailní zhodnocení dopadů každého programu a projektu před jeho schválením (ex ante), uprostřed programového období (interim) a zhodnocení skutečných efektů po dokončení projektu nebo programu (ex post).

Institucionálně je regionální politika EU zajišťována Všeobecným ředitelstvím pro regionální politiku a kohezi (DG XVI).

3.5 Hodnocení regionálních problémů

Mezi regiony EU existují výrazné rozdíly jak podle tvorby HDP na 1 obyvatele i na jednoho pracovníka (i přes metodické a technické problémy při přesné lokalizaci místa tvorby zdrojů), tak i podle míry nezaměstnanosti i dalších ukazatelů. Vývojové trendy regionálních rozdílů nejsou přitom jednoznačné, v některých obdobích (zpravidla období ekonomické prosperity) se rozdíly mezi regiony zmenšují, jindy naopak zvětšují (období recesí).

V současnosti jsou problémové regiony vymezovány na základě statistických kritérií Unie, resp. prahů, stanovených pro zařazení jednotlivých regionů pod prioritní Cíle regionální politiky (viz níže). Je však třeba zdůraznit, že pro každou zemi EU existují tři různé mapy problémových oblastí:

- 1) problémové regiony, vymezené pro potřeby regionální politiky EU (vymezuje DG pro regionální politiku ve spolupráci s členskými státy)

- 2) problémové regiony, vymezené pro potřeby politiky hospodářské soutěže EU (vymezuje DG pro hospodářskou soutěž); cílem je zajistit jednotný přístup k poskytování podpory soukromému sektoru z veřejných prostředků, tedy včetně pomoci v rámci regionální politiky
- 3) problémové regiony, vymezené pro potřebu regionální politiky jednotlivých členských států (provádí každý stát samostatně).

Zatímco první dvě vymezení problémových regionů ze strany EU (buť pro různé účely) jsou si poměrně blízká, třetí vymezení se může i velmi radikálně lišit. Přitom rozsah území považovaného členským státem za problémové území může být teoreticky větší než podle kritérií EU, ve většině států je však rozloha území podporovaného vlastní regionální politikou příslušného členského státu menší. Jedná se především o státy, které jsou z hlediska EU celé považovány za problémové, ale vlastní regionální politiku tyto státy zaměřují jen na část svého území (např. Irsko), dále o státy, které v rámci své regionální politiky nepodporují zemědělské oblasti, ale přitom některé zemědělské oblasti získávají podporu z regionální politiky EU (např. Itálie). Velmi výrazný rozdíl mezi rozlohou území podporovaného vlastní regionální politikou a území podporovaného ze zdrojů EU je, z již výše zmíněné kompenzace dopadů „neregionálních“ politik, typický také pro Velkou Británii.

V současnosti tedy již neplatí, že oblasti, které jsou podporovány v rámci regionální politiky jednotlivých států, automaticky získávají pomoc také ze strukturálních fondů Evropské unie. Naopak, regiony podporované ze strany EU, musí být podpořeny také z prostředků (nikoli tedy nutně státních, ale např. regionálních nebo lokálních) příslušného státu, i když je daný stát v rámci své regionální politiky za problémové nepovažuje.

3.6 Cíle regionální politiky EU v období 2000 – 2006

Pro programovací období 2000-2006 jsou definovány 3 Cíle strukturální politiky EU:

- 1) Cíl 1: podpora rozvoje a strukturálních změn v zaostávajících regionech (jedná se o regiony NUTS II, jejichž průměrný HDP v paritě kupní síly za roky 1994-6 nedosáhl 75% průměru EU, o vymezení těchto regionů rozhodne Evropská komise). Pro regiony, které již nebudou nadále oprávněny pro pomoc podle Cíle 1 byl připraven program dočasné omezené pomoci (tzv. „měkké přistání“). Kromě toho budou v rámci Cíle 1 financovány 2 speciální programy, jeden pro Severní Irsko, druhý pro severské regiony Švédska.
- 2) Cíl 2: podpora ekonomické a sociální konverze strukturálně postižených oblastí. Jedná se o 4 typy regionů, přičemž každý typ je vymezen podle specifických kritérií: a) průmyslové regiony, regiony vymezeny podle vysoké míry nezaměstnanosti, vysokého, ale klesajícího podílu ekonomicky aktivních v sekundéru, b) zemědělské regiony, musí vyhovět alespoň dvěma ze 4 kritérií: hustota zalidnění menší než 100 osob/km², podíl EA v zemědělství přesahuje dvojnásobek průměru EU, nadprůměrná míra nezaměstnanosti, úbytek obyvatelstva, c) městské regiony, musí splnit alespoň jedno z následujících kritérií: míra dlouhodobé nezaměstnanosti vyšší než průměr EU, vysoký stupeň chudoby, včetně špatných bytových podmínek, zvláště akutní problémy ŽP, vysoký stupeň kriminality nebo nízká míra vzdělanosti), d) regiony závislé a rybářství. Kromě těchto 4 typů regionů mohou získat statut Cíle 2 i regiony, které sousedí s regiony Cíle 1 (důležitý argument pro perspektivní zařazení Prahy do Cíle 2), nebo zemědělské regiony se stárnoucím obyvatelstvem nebo s klesajícím podílem EA v zemědělství, oblasti s akutní potřebou restrukturalizace základního odvětví regionu. Regiony Cíle 2 jsou vymezeny v několika fázích ve spolupráci EK a členského státu.

- 3) Cíl 3: rozvoj lidských zdrojů (podpora změn a modernizace politik a systémů v oblasti vzdělávání, rekvalifikací a zaměstnanosti). Jedná se o horizontální Cíl, takže podporu mohou získat všechny regiony, kromě regionů Cíle 1. Tento cíl je provázán s Evropskou strategií zaměstnanosti.

4 Koncepce strukturálních fondů EU a další nástroje

4.1 Strukturální fondy

Regionální politika (politika hospodářské a sociální soudržnosti) je financována ze strukturálních fondů EU a z Kohezního fondu, který však není součástí strukturálních fondů. Čerpání prostředků z Kohezního fondu proto probíhá s jinými cíli a podle jiných pravidel, než v případě strukturálních fondů. Strukturální fondy jsou tvořeny:

- Evropským fondem regionálního rozvoje (ERDF),
- Evropským sociálním fondem (ESF),
- Podpůrnou sekcí Evropského zemědělského záručního a podpůrného fondu (EAGGF)
- Finančním nástrojem na usměrňování rybolovu (FIFG).

Strukturální fondy EU se v podstatě staly nejvýznamnějším nástrojem regionální a strukturální politiky EU. Slouží k naplňování cílů regionální a strukturální politiky prostřednictvím následujících fondů:

Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF, European Regional Development Fund) je hlavním zdrojem přispívajícím k dosažení cíle rozvoje a podpory strukturálního přizpůsobení regionů se zaostávajícím vývojem a se strukturálními potížemi vyplývajícími z probíhajících hospodářských a sociálních přeměn.

Jedná se o fond určený pro financování Cíle 1 a Cíle 2, tj. pro zaostávající regiony. Věcně je určen na financování investic do infrastruktury, pomoci malým a středním podnikům a další iniciativy, které vedou ke vzniku nových pracovních míst.

Má přiděleny prostředky ve výši asi 64 % celkového objemu strukturálních fondů.

Z prostředků ERDF je spolufinancována pomoc problémovým regionům, zaměřená především na:

- investice do výroby určené k vytváření nových nebo stávajících pracovních míst,
- investice do infrastruktury s různými možnostmi závislými na Cíli včetně transevropských sítí pro regiony zařazené do Cíle 1,
- investice do vzdělání pro regiony zařazené do Cíle 1,
- rozvoj místního potenciálu, místní rozvoj a rozvoj malého a středního podnikání,
- v problémových regionech,
- výzkum a vývoj,
- investice zaměřené na životní prostředí.

Evropský sociální fond (ESF, European Social Fund) je finančním nástrojem pro ovlivňování politiky zaměstnanosti. Z fondu jsou čerpány prostředky na rozvoj lidských zdrojů, financování rekvalifikací, rozvoje zaměstnanosti a iniciativy související se vzděláním, výchovou a rekvalifikací.

Z ESF je možné čerpat prostředky v rámci všech tří Cílů. Má přiděleny prostředky ve výši přibližně 23 % celkového objemu strukturálních fondů.

Z prostředků ESF je spolufinancována:

- integrace nezaměstnaných, zejména osob postižených dlouhodobou nezaměstnaností,
- integrace mladých lidí do pracovního procesu,
- integrace osob vyloučených z trhu práce,

- podpora stejných pracovních příležitostí na trhu práce,
- adaptace pracovníků na průmyslové změny, stabilizace a růst zaměstnanosti, posílení lidského potenciálu ve výzkumu, vědě a technologii,
- posílení systému vzdělávání a další kvalifikace.

Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond (EAGGF, European Agricultural Guidance and Guarantee Fund) je určen jednak na podporu zemědělství a venkovských oblastí, jednak jeho záruční sekce odpovídá za cenovou podporu zemědělských produktů. Je určen pro Cíl 1. Má přiděleny prostředky přibližně ve výši 11 % celkového objemu strukturálních fondů.

EAGGF je určen pro podporu přeměny agrárních struktur a rozvoje venkovských území. Prostředky jsou určeny na spolufinancování Cíle 1, případně Cíle 2. Fond slouží rovněž k financování Společné zemědělské politiky (CAP, Common Agricultural Policy) a dělí se na dvě části:

- a) záruční sekci, ze které se financují výdaje na organizace zemědělského trhu, jakož i různé nástroje na podporu rozvoje venkova, zemědělství (oblasti mimo Cíl 1) nebo určité veterinární výdaje a výdaje na informační politiku CAP,
- b) podpůrnou sekci, ze které je především financována:
  - podpora farmaření a zachování životaschopných farmářských komunit v horských nebo méně příznivých oblastech,
  - podpora začínajícím mladým farmářům,
  - podpora ustavení producentů asociací,
  - konverze, diverzifikace, reorientace a podpora kvality zemědělské produkce,
  - rozvoj venkovské infrastruktury, podpora investic do cestovního ruchu, ostatní opatření, jako jsou prevence přírodních pohrom, obnova vesnic, ochrana venkovského (kulturního) dědictví, rozvoj a využití lesů, ochrana prostředí a finanční řízení.

Finanční nástroj pro usměrňování rybolovu (FIFG, Financial Instrument for Fisheries Guidance) byl založen v roce 1993 a je zaměřen na podporu rybářského odvětví. Fond má za úkol napomáhat restrukturalizaci evropského rybolovu.

Prostředky má přiděleny ve výši 2 % celkového objemu strukturálních fondů. Prostředky z tohoto nástroje se mohou použít na podporu Cílů 1 a 2.

Pro Českou republiku má malý význam. Z jeho prostředků jsou spolufinancovány:

- změny v rybářském sektoru,
- modernizace loďstva,
- rozvoj chovu ryb,
- ochrana některých přímořských oblastí,
- vybavení rybářských přístavů,
- výroba a obchod s rybími výrobky,
- podpora výroby.

V odpovědnosti jednotlivých členských států je, aby si vytvořily vlastní (národní) programové (Národní rozvojový plán a operační programy), organizační a technické předpoklady, včetně kontrolních mechanismů, pro čerpání strukturálních fondů.

4.2 Iniciativy společenství

Kromě podpor vázaných na iniciativu členských států (prostředky jsou přidělovány na základě Národních rozvojových plánů, které jsou dále rozpracovávány na operační programy, viz kapitola č.5) existují takzvané iniciativy Společenství, které se mění pro každé programovací období.

Iniciativy Společenství jsou zvláštní programy zřízené Evropskou komisí k řešení specifických problémů dotýkajících se celého území Evropské unie. Vlastní iniciativy EU buď doplňují jiné programy Unie, nebo usnadňují jejich implementaci. Na základě návrhů Unie tak byly pro současné plánovací období připraveny programy:

- Interreg - nadnárodní, přeshraniční a meziregionální spolupráce zaměřená na podporu harmonického vývoje a na podporu prostorového plánování v Evropě (iniciativa financována z fondu ERDF).
- Urban - ekonomická a sociální konverze měst a městských oblastí postižených krizí s cílem podpořit trvale udržitelný rozvoj měst (iniciativa financována z fondu ERDF).
- Leader+ - podpora místních iniciativ, zaměřených na rozvoj venkova (financováno z fondu EAGGF- podpůrné sekce).
- Equal - mezinárodní spolupráce na podporu boje se všemi formami diskriminace a nerovností na trhu práce, zejména proti diskriminaci žen (iniciativa financována z fondu ESF).

Výše uvedené formy regionální politiky musí být v souladu se čtyřmi základními principy, resp. tzv. **horizontálními prioritami** (někdy též horizontálními tématy) EU které jsou společné všem programům a iniciativám financovaných ze strukturálních fondů:

- a) udržitelný rozvoj na základě dodržování ekologických standardů EU
- b) rovné příležitosti pro muže a ženy a pro skupiny ohrožené vyloučením ze společnosti
- c) vyvážený rozvoj regionů
- d) podpora rozvoje informační společnosti v zájmu vytváření nových pracovních příležitostí, zejména ve venkovských a odlehlých regionech a pro skupiny ohrožené sociálním vyloučením.

Tyto priority se jsou brány v úvahu ve fázi programování a při posuzování konkrétních projektů.

4.3 Fond soudržnosti

Vedle strukturálních fondů existuje od roku 1993 Fond soudržnosti (Kohezní fond) a nepatří mezi ně. Fond soudržnosti (Cohesion Fund, dále jen CF) je významným nástrojem strukturální a kohezní politiky EU.

Poskytuje prostředky těm členským zemím, které nedosahují 90 % průměrné úrovně HDP na obyvatele EU a zároveň usilují o splnění maastrichtských kritérií vstupu do Hospodářské a měnové unie. Členský stát musí proto realizovat program hospodářské konvergence.

tato kritéria jsou přísná zejména v oblasti deficitu státních financí a velikosti státního dluhu, proto EU pomáhá prostřednictvím Kohezního fondu financovat těmto zemím investice s velkým finančním objemem a dlouhým obdobím návratnosti, tj. výstavbu infrastruktury a ekologická opatření. Tím má také zajistit posun podporovaných států

k rozpočtové stabilitě, vyžadované EMU (Hospodářská a měnová unie), aniž by se omezovaly rozsáhlé investice, jež jsou v těchto oblastech nutné.

V současné době (programovací období 2000 – 2006) uvedená kritéria splňují a pomoc z Fondu soudržnosti je poskytována Řecku, Portugalsku, Španělsku a Irsku. Příjemcem podpory se vstupem do Evropské unie stalo i Česko. Z prostředků Fondu soudržnosti je možno podporovat následující typy projektů:

- environmentální projekty přispívající k politice ochrany životního prostředí,
- projekty společného zájmu v oblasti dopravní infrastruktury (TEN – transevropské sítě),
- studie a opatření technické pomoci, které podporují environmentální a infrastrukturní projekty (přípravné studie, komparativní studie...).

Fond soudržnosti poskytuje příspěvky na projekty, které přispívají k dosažení cílů zakotvených ve Smlouvě o EU v oblasti životního prostředí a transevropských dopravních sítí. Na rozdíl od strukturálních fondů neposkytuje Fond soudržnosti spolufinancování programů, ale přímo spolufinancuje jasně definované projekty. Rozhodnutí jsou přijímána společně členskými státy a Evropskou komisí.

Míra pomoci EU poskytovaná Fondem soudržnosti je 80 – 85 % veřejných nebo ekvivalentních výdajů. Konkrétní výše pomoci je stanovena podle typu projektu, který má být realizován. Česko podmínky pro čerpání Fondu soudržnosti splňuje.

Z hlediska objemu finančních prostředků z EU tvoří asi 1/3 z celkové pomoci. Pro Česko bylo přiděleno 945 mil. eur pro období 2004 – 2006. Podpora se poskytuje rovným dílem na oblast dopravy a životního prostředí.

Fond se specificky nezaměřuje na regionální politiku. Pomoc z tohoto fondu je v praxi doplňující (vzhledem k pomoci, kterou regionům poskytují strukturální fondy).

Alokace strukturálních operací pro Česko v letech 2004 – 2006 podle oblastí podpory (v mil. EURO, běžné ceny)

	2004 - 2006
Fond soudržnosti	945,3
Strukturální fondy	1 584,4
Cíl 1	1 454,3
Cíl 2	71,3
Cíl 3	58,8
Iniciativy společenství	100,8
Interreg	68,7
Equal	32,1
Strukturální operace celkem	2 630,5

Pramen: Evropská komise, 2005, www.strukturální-fondy.cz

5 Předpoklady pro využívání strukturálních fondů

5.1 Národní úroveň

Příprava každého členského státu EU na čerpání dotací z evropských fondů je podmíněna vypracováním víceletých rozvojových programů. Strukturální fondy nejsou určeny k financování jednotlivých akcí, ale k podpoře rozvojových programů, které mají svůj vlastní rozpočet členěný podle priorit a jednotlivých opatření. Struktura těchto programů zahrnuje analýzu území včetně vymezení slabých a silných stránek a stanovení strategie rozvoje území.

Na tuto strategii pak navazuje podrobné rozpracování jednotlivých opatření včetně vymezení finančního rámce (prostředky EU, národní prostředky – státní, regionální, místní a další a rovněž soukromého sektoru), splnění principu doplňkovosti a definování podmínek realizace programu.

Aby mohla Česká republika čerpat ze strukturálních fondů a Fondu soudružnosti, musela proto vypracovat tzv. **Národní rozvojový plán**, který zaujímá mezi programovými dokumenty výjimečné místo. Představuje totiž základní strategický dokument pro získání podpory ze strukturálních fondů a z Fondu soudružnosti EU.

Obecně platí, že členské státy EU připravují rozvojový plán vždy pro jeden nebo více regionů NUTS II, které splňují kritéria zařazení pod Cíl 1 politiky hospodářské a sociální soudružnosti EU. Podle používaného indikátoru (hrubý domácí produkt/obyv. v paritě kupní síly) všechny regiony úrovně NUTS II v Česku (tzv. regiony soudružnosti) – s výjimkou Prahy, která tento průměr vysoce převyšuje – dosahují méně než 75 % průměru HDP EU.

Na základě doporučení Generálního ředitelství Evropské komise pro regionální politiku (DG Regio) bylo rozhodnuto o zpracování uceleného programového dokumentu pro celý stát, proto hovoříme o Národním rozvojovém plánu České republiky. NRP je tedy připraven pro současné programové období 2004 – 2006.

Národní rozvojový plán představuje zevrubné zdůvodnění potřeby podpor a definuje cíle, jichž má být dosaženo. Rolí NRP je tedy prezentovat koherentní a celkovou strategii, která zdůvodní výběr priorit, o jejichž podporu ze zdrojů Evropské komise Česko usiluje. Detailní cíle a podmínky čerpání podpory na jejich dosažení v jednotlivých oblastech jsou pak specifikovány v operačních programech (sektorově nebo regionálně zaměřených) a jejich programových dodatcích. Pro zkrácené programové období 2004 – 2006 obsahuje NRP popis současné situace v Česku, definuje strategii, vymezuje zaměření operačních programů, stanovuje systém pro řízení a monitorování, určuje finanční rámec NRP a rozdělení prostředků mezi jednotlivé operační programy. Předpokladem pro využití těchto prostředků je dostatek kvalitně připravených projektů a zajištění prostředků na spolufinancování. V případě projektů na využití strukturálních fondů je totiž možné z EU získat až 75 % celkových nákladů, v případě projektů na využití Fondu soudružnosti dokonce až 85 %.

Globální cíl Národního rozvojového plánu je možno definovat jako udržitelný rozvoj založený na konkurenceschopnosti. Takto definovaný globální cíl a k němu vedoucí strategie se bude soustřeďovat na dosažení následujících **strategických cílů**:

- vytvoření podmínek pro růst ekonomiky posilováním vnitřních faktorů,
- zvýšení kvalifikační úrovně, konkurenceschopnosti a mobility pracovní síly,
- přiblížení se standardům EU v oblasti životního prostředí,
- vyvážený rozvoj regionů.

Základní oblasti rozvoje, jejichž realizací budou naplňovány specifické cíle, jsou definovány jako tzv. **prioritní osy**. **Národní rozvojový plán definuje celkem šest prioritních os:**

1. posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikových služeb,
2. rozvoj dopravní infrastruktury,
3. rozvoj lidských zdrojů,
4. ochrana a zkvalitňování životního prostředí,
5. rozvoj venkova a multifunkční zemědělství,
6. rozvoj cestovního ruchu.

Na základě NRP byla pak vyjednána struktura **Rámce podpory společenství**, tzn. počet operačních programů a finanční alokace na jednotlivé operační programy. Rámec podpory společenství (RPS) má charakter smlouvy mezi vládou České republiky a Evropskou komisí a stojí paralelně s národním rozvojovým plánem. Je základním, zastřešujícím, programovým dokumentem pro poskytování pomoci ČR ze strukturálních fondů EU. Vypracovala jej Evropská komise ve spolupráci s Českou republikou (příjemce podpory) na základě předloženého Národního rozvojového plánu. Tato smlouva specifikuje závazek obou stran poskytnout prostředky na dosažení cílů v dokumentu uvedených. Podkladem pro jednání o Rámci podpory Společenství (RPS) je konečná verze Národního rozvojového plánu. Na základě RPS bude mít ČR možnost vyčerpat v prvních třech letech členství v EU až 1454 miliard eur, což odpovídá alokaci zdrojů pro realizaci. Cíle 1 regionální a strukturální politiky EU na zkrácené programové období 2004 – 2006. Rámec podpory Společenství vymezuje strategii, priority a cíle, které mohou být od vstupu do EU hrazeny ze spolufinancování Společenství. Postup vytváření strategických a dílčích dokumentů včetně jejich schvalování je nazýván programovací procedury.

5.2 Regionální úroveň

Vymezení obsahu operačních programů vychází z prioritních os Národního rozvojového plánu, z doporučení Evropské komise k Národnímu rozvojovému plánu a z nařízení Rady (ES) týkajících se strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Globálního a specifických cílů Národního rozvojového plánu bude dosaženo realizací pěti operačních programů, podle kterých budou strukturální pomoc kraje, obce a ostatní subjekty v regionech:

1. **OP Průmysl a podnikání** má za své priority rozvoj a zvýšení prosperity malých a středních podniků, zvyšování konkurenceschopnosti, zvýšení produktivity práce, dokončení restrukturalizace průmyslových zón a další.
2. **Obsahem OP Infrastruktura** je modernizace a rozvoj celostátně významné infrastruktury, snížení negativních důsledků dopravy na životní prostředí, zlepšování kvality a ochrany životního prostředí, podpora budování ochranných opatření před povodněmi, rekultivace a sanace starých ekologických zátěží, podpora recyklace odpadů.
3. **OP Rozvoj lidských zdrojů** znamená mj. aktivní politiku zaměstnanosti, rozvoj celoživotního vzdělávání, sociální integraci a rovnost příležitostí.
4. **OP rozvoj venkova a zemědělství** má zajistit dostupný kapitál pro oblasti venkova a zemědělství, zlepšení marketingu a zemědělské produkce a zlepšování technického vybavení.

5. Mezi priority **SROP** náleží rozvoj místních podnikatelských aktivit, regionální rozvoj dopravy a komunikačních technologií, místní rozvoj lidských zdrojů, zlepšení životního prostředí v obcích a regionech, oživení venkovských oblastí a rozvoj cestovního ruchu a lázeňství.

5.3. Místní úroveň

Základním předpokladem úspěšného využívání prostředků strukturálních fondů na místní úrovni je efektivní implementace operačních programů na regionální a místní úrovni. V této souvislosti je důležitá vedle administrativní kapacity (implementace programů) i tzv. absorpční kapacita, tzn. kapacita a schopnost pro tvorbu rozvojových strategií a identifikaci a přípravu projektů na místní a regionální úrovni.

6 Rozvojové strategie obcí

6.1 Strategické plánování

Regionální rozvoj můžeme zjednodušeně vnímat jako snahu o vyvážený rozvoj území při respektování principů politiky hospodářské a sociální soudružnosti. Nejde o utopickou představu, že by v hodinu H mělo celé území dosahovat stejné ekonomické a sociální úrovně. Mělo by však mít úroveň, která odpovídá místním potřebám a podmínkám.

Řešení rozporů mezi místními podmínkami a oprávněnými požadavky obyvatel je podstatou snahy ovlivnit regionální rozvoj. Základním nástrojem tohoto procesu je strategické plánování. A tak je cílem určit, co je třeba dělat, aby potřebné změny nastaly. Po dokonalém poznání zmíněných rozporů je nutno se soustředit na oblasti, kde je jich nejvíce. Výstupem by měl být návrh opatření, jejichž postupné uskutečňování ekonomické a sociální podmínky obyvatel zlepší. Po určité době je nutno vyhodnotit, jak se záměry daří, a na základě zjištěných výsledků upravit, případně nově navrhnout soustavu dalších opatření.

Metodika a proces strategického plánování

Strategické plánování rozvoje území se začalo používat v polovině 70. let ve Spojených státech. K jednotnému postupu se nedospělo, různí autoři zaujímají odlišné názory na jednotlivé části tohoto procesu.

Celý proces lze rozdělit do čtyř fází (viz obrázek). Analytická část spočívá ve **shromáždění podkladů**, to znamená už zpracovaných studií, územních plánů a ostatních prací o řešeném území, ve zpracování **popisu území** na základě známých a získaných údajů o jeho stavu a jejich vyhodnocení a ve zpracování **SWOT analýzy**. SWOT analýza je vlastně stanovení silných (S) a slabých (W) stránek řešeného území, příležitosti (O) a hrozeb (T) působících na řešené území. Přitom platí, že:

- a) slabé a silné stránky jsou vnitřní faktory, to znamená, že jde o skutečnosti, které lze účinně ovlivňovat působením místních aktérů (samospráva, podnikatelé, spolky atd.)
- b) příležitosti a hrozby jsou vnější faktory, to znamená skutečnosti, které nelze účinně ovlivňovat přímo působením místních aktérů

Hlavním smyslem analýzy SWOT je utřídit poznatky podle jejich významu pro rozvoj daného území. Cílem pak nalézt oblasti, v kterých je nejvíce rozporů, jejichž odstranění slibuje co největší zlepšení při vynaložení co nejmenšího množství prostředků.

Strategická část spočívá ve stanovení cílů, určení strategií k jejich dosažení a návrzích, jak tyto strategie naplnit. **Stanovení cílů** (hlavních) je určení stavu, kterého by mělo řešení na konci plánovacího období. **Určení strategií** vymezuje postupné cíle, jichž je třeba dosáhnout pro splnění cílů hlavních. Tyto postupné cíle stanovují v oblastech, u kterých ukázala analytická část největší rozpory, to znamená, že v těchto oblastech místní podmínky nevytvářejí předpoklady pro rozvoj (uspokojování potřeb obyvatel), nebo naopak místní podmínky nejsou dostatečně využívány. **Návrh opatření** spočívá v soustavě nástrojů, které vytvoří podmínky pro dosažení postupných cílů a potažmo i cílů hlavních. Realizační část představuje praktické naplnění vlastního plánu. Pro její úspěšný průběh je třeba určit osoby a instituce odpovědné za celý průběh realizace a určit základní organizační přístupy. Jde o uskutečňování jednotlivých **projektů**, naplňování **akčních plánů**, které rozpracovávají jednotlivá opatření apod. Monitorovací a hodnotící část je zpětnou vazbou celého procesu. Tato fáze se začíná naplňovat už v průběhu strategické části, kdy se určují měřitelným způsobem očekávané změny řešeného území (tzv.

hodnocení ex-ante, jež posuzuje pravděpodobné přínosy strategického plánu ještě před zahájením jeho realizace). V průběhu **realizace** se monitorují všechny procesy a vyhodnocuje se, zda změny probíhají žádoucím směrem. Na základě těchto výsledků se operativně upravuje realizace jednotlivých projektů i celá soustava opatření. Na konci plánovacího období závěrečné hodnocení (hodnocení ex-post), do jaké míry bylo dosaženo vytčených cílů. Tato zjištění jsou podkladem pro úpravu strategického plánu pro další období. Nutno učinit i v této souvislosti zadost demokratickému požadavku, že všem občanům dát možnost aktivně se podílet na správě věcí veřejných. V procesu strategického plánování se tato zásada uplatňuje ve dvou rovinách. Za prvé na zpracování strategického plánu se vedle zástupců správních orgánů a odborných konzultantů podílejí tzv. Místní experti, což jsou zástupci podnikatelů, různých institucí působících v řešeném území a zástupci dalších skupin obyvatel. Druhou rovinou je veřejné projednávání jednotlivých etap tvorby dokumentu a zpracovávání přínosných připomínek a námětů veřejnosti.

6.2 Příklad strategického plánu – Program rozvoje města Uh. Hradiště

Příkladem místní rozvojové strategie, která vychází z metodiky strategického plánování, je Program rozvoje Uherského Hradiště z roku 2004. Program rozvoje představuje především realizační dokument, jehož pomocí může město snáze definovat a uskutečňovat své rozvojové záměry. Hlavní rysy, kterými se Program rozvoje vyznačuje, spatřujeme v následujících bodech:

- identifikuje problémy města především z hlediska obyvatel; občané jsou přizváni ke spolupráci od samého počátku jeho zpracování
- stanovuje priority rozvoje jednotlivých oblastí života města, včetně konkrétních časových a ekonomických nároků na jejich realizaci
- vytyčuje hlavní cíle rozvoje a připravuje realizaci těchto cílů formou rozvojových programů
- pomáhá vyrovnávat technické, ekonomické a sociální disproporce mezi jednotlivými oblastmi života
- je významným dokumentem, umožňujícím účinné zapojení města do širších plánovacích procesů a struktur (městské a regionální plánování, strukturální fondy EU atd.)

Hlavní cíle Programu rozvoje města

Programu rozvoje Uherského Hradiště si klade za cíl zajistit dlouhodobý, vyvážený a koordinovaný rozvoj města ve všech jeho odvětvích. Tento obecný cíl propojuje tři základní časové úrovně:

- a) **dlouhodobou úroveň**, na níž Program rozvoje slouží zejména ke stanovení priorit rozvoje města a k formulování strategických plánovacích cílů, přesahujících jednotlivá volební období (horizont 6 a více let)
- b) **střednědobou úroveň**, ve které Program rozvoje formou jednotlivých opatření umožňuje stanovení východisek a koordinaci nejrůznějších plánovacích dokumentů komplexních i oborových (územní plán, regulační plány, generely, dílčí programy rozvoje, marketingová strategie, programy politických stran atd.) s časovým horizontem 3-6 let

- c) **krátkodobou úroveň**, kdy Program rozvoje vytváří kvalifikovaný podklad pro rozhodování např. při realizaci rozvojových programů, při sestavování rozpočtu města, při formulování krátkodobých rozvojových politik, atd. (časový horizont 1-3 roky)

Obsah programu rozvoje města

Rozvojový dokument Uherského Hradiště obsahuje následující části:

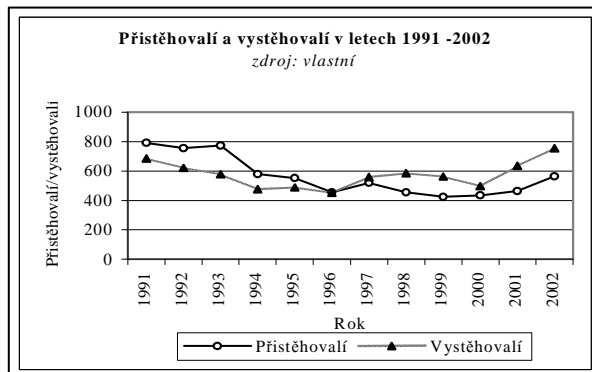
Profil města

Představuje situační analýzu řešených problémových okruhů. Popisuje dosavadní vývoj, současný stav a naznačuje a tendence vývoje v jednotlivých problémových okruzích (např. doprava, územní rozvoj, obyvatelstvo, hospodářství, školství apod.). Zde uvádím extrakt z jednotlivých kapitol:

Úvodní charakteristika

Charakterem průmyslově – zemědělský region se rozkládá v úrodném Dolnomoravském úvalu. Na severu sousedí se Zlínskem, na západě a severozápadě s Kroměřížskem, na jihu s Hodonínkem a na východě s Uherskobrodskem. Vzhledem k nadprůměrně příznivým klimatickým a půdním podmínkám si zemědělství stále zachovává relativně důležité postavení. Průmysl se koncentruje především do městské aglomerace Staré Město – Uherské Hradiště – Kunovice a několika dalších významnějších pracovních středisek regionu (Hluk, Uherský Ostroh, Buchlovice).

Správní území města, rozdělené do 6 katastrálních území, zabírá rozlohu 21,3 km² s více než 27 tis. obyvateli (27 053 dle sčítání v roce 2001). Atraktivitu města pro bydlení, obchod, příležitosti, kulturní, sportovní a společenské vyžití dále zvyšuje populační velikost celého městského regionu s téměř 40 tis. obyvateli, který zároveň významnou dopravní křižovatku na národně i mezinárodně významných trasách.

Pramen: Program rozvoje města Uherské Hradiště, 2004

Dopravní dostupnost města

Uherským Hradištěm prochází významné silniční a železniční trasy a koridory. Město leží na křižovatce silnic I. třídy:

- I/55 spojující Olomouc – Přerov – Otrokovice - Uherské Hradiště - Hodonín a Břeclav, kde se napojuje na dálnici D2 Bratislava – Brno,
- I/50, která je pokračováním dálnice D1 z Prahy a Brna přes Uherské Hradiště a Uherský Brod do Trenčína, kde se napojuje na slovenskou dálnici Bratislava–Žilina. Komunikace je zařazena do sítě evropských silnic s mezinárodním provozem kategorie E.

Uherskohradištskou aglomerací rovněž křižují mezinárodní železniční tratě:

- č. 330 Přerov – Otrokovice – Staré Město/Uh. Hradiště – Hodonín – Břeclav. Tato trať je součástí tzv. II. železničního koridoru Českých drah, který umožňuje jízdu vysokorychlostních vlakových souprav,

- č. 340 Brno – Veselí nad Moravou – Kunovice – Uherský Brod – Brumov – Bylnice, odkud pokračuje do Slovenské republiky (Trenčanská Teplá).

V těsné blízkosti města se nachází veřejného mezinárodního letiště v Kunovicích – hlavní letiště Zlínského kraje. Dvoulometrová betonová vzletová a přistávací dráha, radionavigační systém a další infrastruktura a vybavení umožňuje provoz všech typů dopravních letadel.

Územní rozvoj

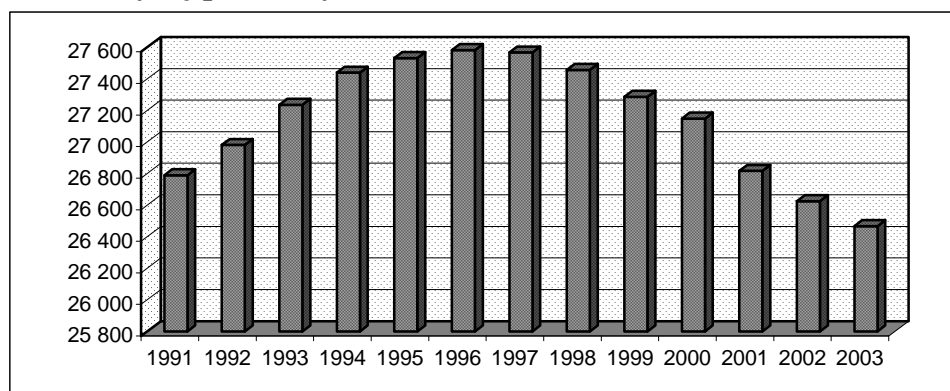
Základním nástrojem prostorového rozvoje města je Územní plán, který byl v roce 2002 schválen pro celé souměstí Staré Město – Uherské Hradiště – Kunovice. Tento dokument předpokládá další rozvojové aktivity především v hranicích dnešního intravilánu. K jeho prioritám patří zejména posílení funkčního využití území a propojení jednotlivých městských částí, zvýraznění pozice historického jádra města jako přirozeného polyfunkčního centra města a zlepšování životního a obytného prostředí sídlišť.

Hlavní determinantu urbanistického rozvoje města, resp. celého souměstí, představuje řešení dopravy, zejména obchvaty silnic I/50 a I/55. Pro rozsáhlé rozvojové plochy stanovené územním plánem bude třeba v nejbližší době zpracovat podrobnější dokumentaci – regulační plány, které stanoví pravidla pro uspořádání zástavby a navrhnu způsob dopravní a technické obsluhy. Nejvíce potřebné se jeví regulační plány pro plochy rodinných domků v lokalitě Hliník II. a jižně od sídliště Východ.

Obyvatelstvo

Na počátku roku 2005 žilo v Uherském Hradišti 26 500 obyvatel. Podle posledního sčítání lidu v roce 2001 mělo ve městě trvalé bydliště 26.876 obyvatel. Uherské Hradiště se řadí mezi města s nepřetržitým populačním růstem od prvního sčítání lidu v roce 1869 a to až do roku 1996. Populační vývoj města v devadesátých letech však již odráží obecnou změnu reprodukčního chování české populace, charakterizovanou zejména prudkým snížením porodnosti a poklesem objemu migrace. Od roku 1997 proto po mnoha desetiletích dochází v Uherském Hradišti k celkovému úbytku obyvatel města, který je způsoben současně přirozeným úbytkem (počet živě narozených je nižší než počet zemřelých) a záporným migračním saldem (počty vystěhovalých převyšují počty přistěhovalých).

Vývoj počtu obyvatel v Uherském Hradišti 1991 - 2003

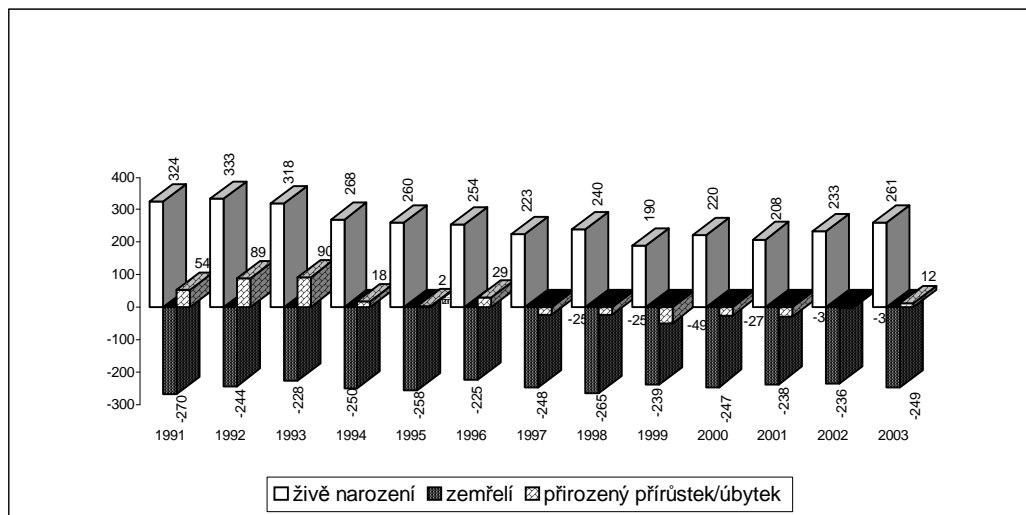

Pramen: ČSÚ

Z následujícího grafu je patrný především výrazný pokles počtu narozených dětí, zejména ve druhé polovině devadesátých let. Rok 1996 byl posledním rokem, kdy ve městě bylo registrováno více narozených dětí než zemřelých osob. Od roku 1997 již počty zemřelých každoročně převyšují počty narozených, výsledkem je přirozený úbytek obyvatelstva. Tato

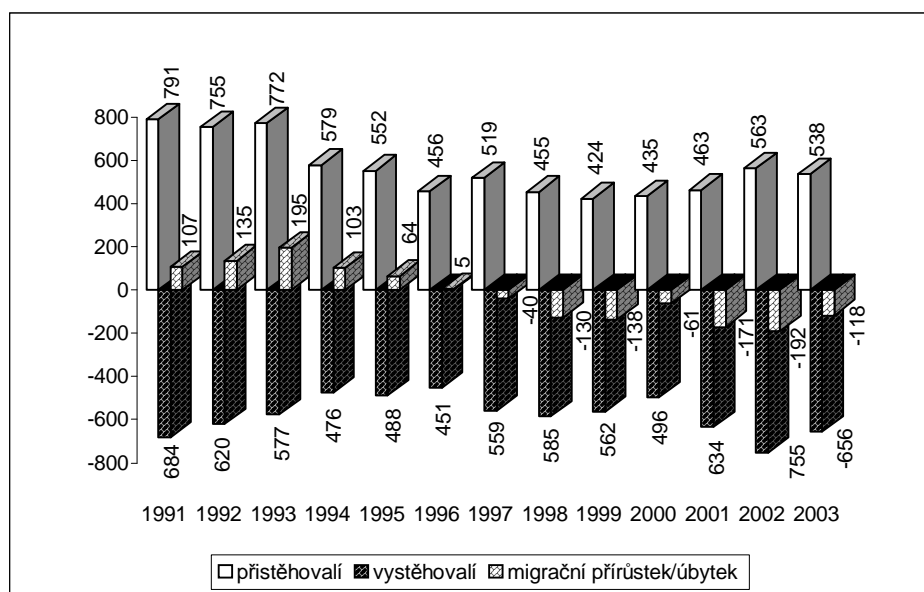
situace trvala do roku 2003, kdy byl zaznamenán přirozený přírůstek ve výši 12 osob. Jeho význam pro celkového vývoje obyvatelstva je však zanedbatelný, neboť je mnohonásobně převyšěn ztrátami obyvatelstva způsobenými stěhováním, resp. Záporným saldem migrace.

Vývoj počtu narozených a zemřelých

Počty přistěhovaných klesly během let 1991 – 2000 o 45 %, zatímco objem vystěhovaných se ve stejném období snížil pouze o 27 %. Výsledkem bylo nepravidelné, ale postupné zvyšování **migračních ztrát** obyvatelstva (pasivního salda migrace). Od roku 1997 tak poprvé po mnoha desetiletích dochází k **celkovému úbytku obyvatelstva**, který je tak vyvolán jeho oběma složkami současně, tzn. **přirozeným úbytkem** (počet živě narozených je nižší než počet zemřelých) a **záporným migračním saldem** (počty vystěhovaných převyšují počty přistěhovaných). Tyto negativní trendy populačního vývoje pokračují i v prvních letech nového století.

Vývoj stěhování obyvatelstva

Pramen: ČSÚ

Věková struktura obyvatel města byla v minulosti příznivě formována především vysokými migračními přírůstky. V současnosti však v Uherském Hradišti, obdobně jako v celé republice, dlouhodobě klesá podíl dětské složky (0 – 14let) a naopak roste podíl obyvatel v produktivním (15 – 59 let) a poproduktivním věku (60 a více let).

V roce 1993 poprvé klesl podíl obyvatel ve věku 0 – 14 let pod hranici 20 % a do roku 2001 se snížil až na 16,2 %. Podíl osob starších 60 let v 90. letech zatím stagnuje přibližně na úrovni 17 %. Tato stagnace je však pouze dočasná, vzestup podílu osob v tomto věku bude v nejbližších letech důsledkem přesunu početně silných generací do věku nad 60 let, snížení úmrtnosti ve vyšším věku a poklesu porodnosti.

Věková struktura obyv. Uh. Hradiště, Uherskohradištska, Zlínského kraje a ČR

Území	Rok:					
	1991			2001		
	Podíl (%) obyvatel v letech:			Podíl (%) obyvatel v letech:		
	0-14 let	15-59 let	60 a více	0-14 let	15-59 let	60 a více
Město UH	22,4	63,3	14,3	16,2	66,4	17,4
Uherskohradištsko*	21,4	60,9	17,7	16,2	18,7	18,7
Zlínský kraj	21,7	61,1	17,2	16,8	64,9	18,3
Česká republika	21,0	61,2	17,8	16,5	65,3	18,2

Pramen: SLDB 1991, 2001

* územní obvod obce s rozšířenou působností

Hospodářství

Uherské Hradiště, resp. celá sídelní aglomerace včetně Starého Města a Kunovic, představuje významné průmyslové centrum jihovýchodní Moravy a Zlínského kraje. Další důležité koncentrace pracovních příležitostí v blízkém okolí (cca do 10 km) představují Uherský Ostroh, Hluk a Buchlovice. Saldo pracovní dojízdky a vyjízdky regionu je aktivní, pracovní vyjízdka směřuje především do sousedního Zlínského okresu, zaměstnanci zejména stavebních firem vyjíždějí do všech oblastí Česka.

Ve struktuře průmyslových odvětví převažuje strojírenství a elektrotechnika (např. MESIT holding a.s. se svými dceřinými společnostmi DICOM, Fimes, Mesit přístroje, Mesit ronex a další, dále AVX Czech Republic s.r.o., FORSCHNER, spol.s r.o., LETECKÉ ZÁVODY,a.s., AUTOPAL, s.r.o.

Široké odborné zázemí místních podniků během ekonomické transformace v první polovině devadesátých let se podílelo na vzniku řady středních a malých firem, jež ve výše uvedených oborech vynikají kvalitní, mnohdy originální produkcí, případně rozmanitými speciálními službami (např. Evekto-Aerotechnik, a.s., RAMET C.H.M. a.s., THERMACUT, s.r.o., KOVOVÝROBA HOFFMANN s.r.o. a BD SENSORS s.r.o.). Výsledkem tohoto procesu je vyvážená, diverzifikovaná odvětvová a velikostní struktura zaměstnavatelů a trh práce Uherskohradištska je tak schopen lépe reagovat na případné potíže některých podniků.

Vzhledem k dobrým podmínkám pro zemědělství je Uherskohradištsko rovněž známým centrem potravinářského průmyslu, který zpracovává zejména místní produkty. Dominantním subjektem v tomto oboru je zpracovatel ovoce, zeleniny i masa HAMÉ, a.s., který postupně získal kontrolu nad všemi menšími konkurenty v regionu.

Odvětvovou strukturu hospodářství doplňují podniky textilního průmyslu a oděvnictví (Slezan Frýdek Místek, OP Prostějov, Družstvo umělecké výroby – SLOVAČ) a chemického zaměření (Colorlak a.s., HOBAS CZ, spol. s r.o.). Významné je i stavebnictví (SKANSKA DSUH, a.s.)

Uherskohradištsko je přitažlivé i pro zahraniční investory, což dokládá přítomnost řady podniků se zahraniční kapitálovou účastí či dceřiných závodů zahraničních firem, např.:

Firma	Původ kapitálu	Velikost	Zaměření
AVX CR, s.r.o.	USA	1 125	elektronika
AUTOPAL, s.r.o.	USA	403	klimatizační technika pro automobily
Forschner, s.r.o.	Německo	527	kabelové svazky pro automobily
Algeco	Německo	44	mobilní obytné kabiny a kontejnery
HOBAS	Rakousko	66	plastové kanalizační potrubí
Thermacut, s.r.o.	USA	203	svařovací technika

Pramen: Program rozvoje města Uherské Hradiště, 2004

Významnou pozici v odvětvové struktuře hospodářství má stavebnictví. Největší stavební firmy působí nejen v sousedních okresech, ale mají své aktivity v celé republice (SKANSKA DSUH, Ingstav, PaPP, STAMOS, TRADIX, MTS). Vedle těchto firem existuje ve městě řada malých a středních stavebních firem, které působí především v regionu.

Školství

Školství v Uherském Hradišti pokrývá potřeby samotného města a širšího okolí na všech stupních vzdělání od mateřských škol až po vybrané formy vysokoškolského studia.

Síť předškolních zařízení v Uherském Hradišti zahrnuje celkem 11 zařízení - mateřských škol pro děti ve věku 3 až 6 let. Z tohoto počtu je devět škol provozovaných v rámci jedné příspěvkové organizace – MŠ Svatováclavská 943, jejímž zřizovatelem je město Uherské Hradiště. Další dvě mateřské školy jsou součástí základních škol – příspěvkových organizací zřizovaných městem Uherské Hradiště: MŠ Lomená je součástí ZŠ Větrná 1063 a MŠ Jarošov je součástí ZŠ Jarošov, Pivovarská 200.

Školy zřizované městem:

- Mateřská škola, Uherské Hradiště, Svatováclavská 943, vznikla 1. ledna 2003 jako příspěvková organizace sloučením 9 mateřských škol, které nyní představují její odloučená pracoviště,
- MŠ, Vřesová 50
- Mateřská škola, Uh. Hradiště, Lomená 1380, je od 1. ledna 2003 součástí příspěvkové organizace Základní škola Větrná 1063,
- Mateřská škola, Uh. Hradiště – Jarošov, Markov 416, je od 1. ledna 2003 součástí příspěvkové organizace Základní škola Jarošov, Pivovarská 200

Školy jiných zřizovatelů:

- Speciální mateřská škola, Revoluční 743, Uherské Hradiště. Zřizovatelem Speciální MŠ je Zlínský kraj. Je určena pro děti s lehkou až střední mentální retardací, s těžkými vadami řeči, poruchami motoriky a grafomotoriky, DMO, s nerovnoměrným vývojem apod.

Město Uherské Hradiště zřizuje 6 základních škol. Z toho 4 školy jsou úplné (1.–9. ročník) a 2 školy neúplné (1.–5. ročník). Úplné (jsou příspěvkovými organizacemi od 1. ledna 2001):

- Základní škola UNESCO Komenského nám. 350
- Základní škola Za Alejí 1072
- Základní škola Sportovní 777
- Základní škola Větrná 1063

Neúplné jsou ZŠ T. G. Masaryka v Mařaticích a ZŠ v Jarošově. Vedle základních škol zřizovaných městem působí v Uherském Hradišti i Soukromá svobodná základní škola, jejíž výuka je založena na alternativních metodách vzdělávání.

Uherské Hradiště představuje spolu se Starým Městem a Kunovicemi centrum středoškolského vzdělávání nejen pro obyvatelstvo samotného Uherskohradištska, ale také pro sousední regiony Uherskobrodsko a Veselska (okres Hodonín). Některé střední školy mají výrazně nadregionální působnost – Střední uměleckoprůmyslová škola v Uherském Hradišti nebo Soukromá SOŠ a VOŠ, s.r.o. V Uherském Hradišti působí 10 středních škol a učilišť, po jedné středoškolské instituci mají sousední Staré Město a Kunovice. Vedle středních škol a učilišť, které nabízejí širokou škálu učňovských a maturitních oborů, působí v Uherském Hradišti 2 vyšší odborné školy, poskytující různé formy pomaturitního či nástavbového studia.

Sociální péče - přehled zařízení sociální péče podle typu služeb

1. Penziony, domovy pro seniory a občany se zdravotním postižením

Domovy důchodců poskytují rezidenční služby osobám, které nemohou dlouhodobě ze zdravotních či jiných důvodů zajišťovat své životní potřeby ve vlastním prostředí. Jsou určeny občanům v důchodovém věku. Domovy – penziony poskytují základní služby spojené s bydlením klientů ve starobním nebo invalidním důchodu, kterým jejich zdravotní stav umožňuje poměrně samostatný život ve vhodných podmínkách.

Domy s pečovatelskou službou – zajišťují soustředěný výkon pečovatelské služby v bytech pronajímaných občanům ve starobním nebo invalidním důchodu.

Současná zařízení	Adresa	Zřizovatel	Počet lůžek
Domov důchodců	Štěpnická 1139	Zlínský kraj	160
Domov-penzion pro důchodce	Kollárova 1243	Město UH	72
Domy s pečovatelskou službou	Rostislavova 488	Město UH	16
	Jarošov 114	Město UH	13

Pramen: Program rozvoje města Uherské Hradiště, 2004

2. Pečovatelské služby

Představují komplex ambulantních služeb poskytovaných klientům, kteří si nejsou schopni zajistit bio-psycho-sociální potřeby v přirozeném sociálním. Současná zařízení:

- *Pečovatelská služba*, náměstí Míru 464 – zařízení provozují Sociální služby – příspěvková organizace Zlínského kraje. Služba poskytuje pomoc zdravotně postiženým a starým občanům, kteří si nejsou schopni sami obstarat nutné práce v domácnosti a další životní potřeby, nebo kteří pro nepříznivý zdravotní stav potřebují další osobní péči. Pečovatelská služba se poskytuje občanům zejména v jejich domácnostech, v domech s pečovatelskou službou a v zařízeních pečovatelské služby.
- *Charitní ošetřovatelská a pečovatelská služba CHOPS*, Velehradská třída 247 - nestátní zdravotnické zařízení Oblastní charity, které poskytuje komplexní péči klientům všech věkových kategorií v domácím prostředí v oblasti zdravotní a sociální péče.
- *Nemocnice s poliklinikou* (zřizovatel Zlínský kraj), Purkyňova 365, Uherské Hradiště, oddělení domácí péče - čtyři pracovnice poskytují domácí péči, převážně zabezpečováním různých zdravotních úkonů.

3. Azylové domy

Poskytují zázemí těm, kteří v nepříznivé sociální situaci přišli o bydlení a tuto situaci nejsou schopni řešit vlastními silami. Současná zařízení:

- *Azylový dům*, Růžová 436 - ubytovna pro muže bez přístřeší o kapacitě 12 lůžek. Zřizovatelem Azylového domu je Zlínský kraj, zařízení provozují Sociální služby.

4. Kontaktní práce, poradenství, poradny, krizová pomoc

Nabízí jedincům, kteří vzhledem ke svému životnímu stylu nemohou nebo nechtějí vyhledat standardní institucionální pomoc. Současná zařízení:

- Nízkoprahové centrum pro děti a mládež TULiP, Na Stavidle 1266 – zařízení Oblastní Charity pro prevenci sociálně-patologických jevů dětí a mládeže, převážně z městských sídlišť, a to především formou terénních sociálních prací na ulici, situační intervencí, základním poradenstvím a doprovodnými aktivitami.
- Charitní psychologická poradna, Velehradská tř. 247 – bezplatná a anonymní služba zajišťovaná Oblastní charitou. Nabízí odborné poradenství, rodinnou terapii a kontakty na odborná pracoviště
- Středisko humanitární pomoci, Velehradská tř. 247 – zařízení provozované Oblastní charitou, které poskytuje pomoc občanům v krizové situaci prostřednictvím sociálního a psychologického poradenství a dobrovolnictví.
- Kontaktní centrum CHARÁČ, Stonky 860 – zařízení občanského sdružení Podané ruce poskytuje různé druhy pomoci a asistence uživatelům drog (pomoc při řešení problémů, výměna sterilních injekčních stříkaček, kontakty s úřady, soudy, pomoc při hledání zaměstnání a ubytování, zprostředkování léčby atd.), rodičům a partnerům uživatelů drog (poradenství) a ostatní veřejnosti (kontrolu rizikových lokalit, přednáškovou a osvětovou činnost, telefonické poradenství.
- Poradenské centrum Okresní hygienické stanice, Stará Tenice 1195 poskytuje poradenství v zařízeních:
- Poradna pro testování návykových látek – poradenské služby pro rodiče a učitele při užívání návykových látek u dětí, toxikologické vyšetření moči a pevného materiálu na přítomnost drog či jejich metabolitů.
- Poradna AIDS – poradenství a informace o infekci HIV a pohlavně přenosných nákazách, testování krve na přítomnost anti-HIV protilátek a protilátek virových hepatitid.
- Centrum pro zdravotně postižené Zlínského kraje, Palackého nám. 293 – zařízení občanského sdružení Národní rada zdravotně postižených ČR (NRZP) poskytuje zdravotně postiženým občanům sociálně právní poradenství a služby (doprovod na oficiální jednání, zastupování na základě jeho plné moci, pomoc při sepisování písemností, zřizování vyhrazených parkovišť pro těžce pohybově postižené občany, nabídka kompenzačních pomůcek dle katalogu, depistáž sociálně slabých a osamělých zdravotně postižených občanů, vydávání potvrzení pro zřízení imobilních telefonních stanic atd.).
- Středisko výchovné péče HELP, Františkánská 1256 – zařízení MŠMT ČR je zaměřeno na prevenci sociálně patologických jevů u dětí a dospívající mládeže.
- Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, Hradební 1250 – poradna zřizovaná Zlínským krajem poskytuje poradenskou a terapeutickou pomoc při řešení osobních a rodinných krizí a traumat.
- Pedagogicko psychologická poradna, Františkánská 1256 - příspěvková organizace Zlínského kraje zajišťující psychologickou a speciálně pedagogickou pomoc dětem a mládeži od 3 do 19 let na všech stupních a typech škol v okrese Uherské Hradiště, jejich rodičům a učitelům.

Zdravotní péče

Zdravotní péče poskytují státní a soukromé zdravotnické subjekty a zařízení. Privátních je většina praktických lékařů, stomatologů a odborných lékařů pro děti a dospělé. Jediným lůžkovým zařízením města je Nemocnice s poliklinikou Uherské Hradiště, jejímž zřizovatelem je nyní Zlínský kraj.

Nemocnice s poliklinikou je nejvýznamnějším zdravotnickým zařízením regionu, náleží ke středně velkým nemocnicím a zajišťuje zdravotní péči lůžkovou i ambulantní pro obyvatele města i celé spádové oblasti (např. i Veselska). Nemocnice je vybavena 819 lůžky v 16 odbornostech, které jsou podporovány činností 9 oddělení. Pro poskytování intenzivní péče nemocným je vyčleněno 43 lůžek.

Cestovní ruch

Uherské Hradiště je jedním z významných center Slovácka - výrazné etnografické oblasti jihovýchodní Moravy. Z hlediska cestovního ruchu představuje Slovácko přirozený turistický region s podobnou geografickou stavbou, společnými historickými kořeny a folklórní tradicí, který je součástí marketingového turistického regionu Jižní Morava.

Velkou část území Slovácka integruje turistická vodní cesta Baťův kanál, jejíž význam pro rozvoj cestovního ruchu, resp. růst návštěvnosti Slovácka a zejména pak Uherskohradištska v posledních letech rychle roste. Při hodnocení problematiky cestovního ruchu v Uherském Hradišti je proto nezbytné vycházet z hodnocení nabídky celého Uherskohradištska jako přirozené turistické oblasti Slovácka.

Vysoký potenciál Uherského Hradiště a jeho regionu pro rozvoj cestovního ruchu je založen především na kulturním dědictví v nejširším smyslu tohoto pojmu. Centrum města bylo prohlášeno památkovou zónou s řadou historicky cenných objektů a blízké okolí města nabízí hned několik objektů historického odkazu nadregionálního významu (hrad, zámek, poutní místo), což vytváří vhodné prostředí pro cestovní ruch zaměřený na kulturní památky. K atraktivnímu kulturnímu dědictví patří i tradiční řemesla, výrobky a lidové zvyky. I v této oblasti poskytuje město a jeho okolí rozsáhlou nabídku od vinařství až po unikátní slovácký folklór.

Město přikládá velký význam širším vztahům v rámci rozvoje cestovního ruchu. V užším rozsahu je to vazba na turistické atraktivitu sousedních měst a obcí Kunovice (letectví) a Staré Město (archeologická naleziště), Ostrožská Nová Ves (lázně, jezera). V širších vztazích město využívá vazeb v rámci regionu Slovácko a jako jeho součást, resp. jedno z center, se také prezentuje na propagačních akcích. Pro efektivní rozvoj cestovního ruchu bude dále nezbytné začlenit město do evropských tras propojujících města a místa s obdobnou tematikou – památky a vinařství.

Interpretace profilu města – SWOT analýza současného stavu

Výsledky SWOT analýzy byly použity pro:

- stanovení globálního strategického cíle rozvoje města
- identifikaci kritických oblastí rozvoje města a z nich plynoucích strategických cílů
- definici opatření, tzn. dílčích rozvojových programů a jednotlivých projektů

SWOT analýza města pro příslušné kapitoly situační analýzy je uvedena v příloze č.2.

Strategie rozvoje města

Pro zpracování strategie rozvoje města bylo použito obvyklých prognostických metod, přičemž výsledný text reflektuje především Profil města, výsledky sociologického průzkumu a závěry analýzy SWOT. Hlavním cílem strategie rozvoje je umožnit formulaci rozvojových programů a sestavení jejich priorit tak, aby byla co nejvíce eliminována ohrožení budoucího rozvoje města a naopak posíleny a rozvinuty jeho silné stránky. Tato

strategie je dále rozpracována pro jednotlivé problémové okruhy včetně stanovení disponibilních zdrojů a časoprostorových průmětů s návrhem řešení vzájemných vazeb mezi jednotlivými dílčími problémovými okruhy.

Strategie rozvoje pracuje se dvěma extrémními scénáři rozvoje – optimistickým a katastrofickým. Tato metoda umožňuje přehledným způsobem formulovat limity rozvoje města a sestavit tak realistickou optimální strategii rozvoje města, která umožňuje ve střednědobém výhledu maximálně zužtkovat rozvojový potenciál města.

Optimální strategie rozvoje města

Klíčovým prvkem rozvoje je zajištění ekonomické prosperity města. Program rozvoje se proto prioritně zabývá podporou vytváření nových pracovních míst, přičemž za klíčový faktor považujeme kvalitu, nikoliv kvantitu. Rozvoj pracovních příležitostí v sekundární sféře spojujeme především s výbornou dopravní polohou celého městského regionu a s existencí fungujícího mezinárodního letiště. Přípravě rozvojové plochy kolem Průmyslové je nutno věnovat prvořadou pozornost a plánovaným zainvestováním ji v co nejkratším čase umístit na trhu nemovitostí. Předpokládáme, že výrobní orientace budoucích investorů bude souviset s přesným strojírenstvím, elektrotechnikou, leteckým průmyslem a logistikou. Rozvoj drobného a středního podnikání předpokládáme jak v sekundární, tak zejména v terciární sféře. Vytváření kvalitních nových pracovních míst úzce souvisí s vysokým standardem technické a sociální infrastruktury. Klíčovými prvky rozvoje jsou v městském regionu především dopravní stavby. Obchvat silnice I/50 se již dokončuje, rovněž stavba 2. železničního koridoru úspěšně pokračuje. Prioritou je tedy zajištění co nejrychlejšího vybudování silnice R55 a účinná podpora rozvoje letiště v Kunovicích, které vytváří pro celý městský region rozhodující konkurenční výhodu. Nezbytnou podmínkou investičního rozvoje v Uherském Hradišti je bytová výstavba. Pružná reakce na potřeby trhu a průběžná příprava vhodných lokalit je samozřejmou součástí sociální politiky města. V oblasti sociální infrastruktury je Uherské Hradiště zázemím především pro menší Kunovice, ale bohatě strukturované sítě služeb sociální péče zaštitěné krajem, městem i nestátními neziskovými organizacemi využívají i obyvatelé Starého Města. Dobrovolnické centrum v Uherském Hradišti eviduje terénní pracovníky z celého městského regionu. Také široké spektrum služeb v oblasti obchodu, školství, zdravotnictví a volnočasových aktivit slouží bez určení hranic obyvatelům celého městského regionu. K významným pozitivním faktorům patří také atraktivní přírodní zázemí, kvalita životního prostředí a strukturovaná nabídka bydlení.

Druhou prioritou rozvoje Uherského Hradiště spatřujeme v podpoře a rozvíjení kultury, společenského a sportovního života a především v rozvoji doposud ne zcela doceněného cestovního ruchu. Ohromný potenciál Uherské Hradiště tkví nejen v jeho přirozeném postavení jako centra folklóru a kulturního života celého Slovácka, centra uherskohradištské vinařské oblasti a v turisticky velmi atraktivní městské památkové rezervaci. Turistický atraktivní je také v českém měřítku ne zcela běžná kumulace sportovních a kulturních zařízení v těsné blízkosti městského centra a jejich reálná možnost dalšího rozvoje a postupného přetvoření městského sportovně rekreačního areálu v nadregionální centrum trávení volného času. Kvalitní marketing kulturních a společenských akcí s rozvojem cestovního ruchu úzce souvisí. Marketingová strategie cestovního ruchu nabízí a propaguje Uherské Hradiště v rámci městského regionu a celého Slovácka, je ji však nutné orientovat na „hradištská specifika“. Rozvoj turistiky přinese nejen nové pracovní příležitosti, ale také zlepšení služeb, které ocení i místní obyvatelé. Podmínkou úspěšného rozvoje cestovního ruchu je především rozšíření a zkvalitnění nabídky ubytování. Největším bohatstvím města a vkladem zajišťujícím budoucí prosperitu města jsou jeho děti a mládež. Jedním z hlavních cílů programu rozvoje proto je systematická péče o všestranný vývoj nejmladší generace. Úspěch při plnění tohoto nikdy

nekončícího úkolu je založen především na kvalitní nabídce vzdělávání - mateřskou školou počínaje a některou z vysokoškolských fakult v Kasárnách konče - a na široké škále nabídky mimoškolních aktivit od zájmové umělecké činnosti přes sportovní oddíly až po diskotéky, kavárny a romantická zákoutí. Hlavní rozvojové směry Uherského Hradiště, formulované v této strategii, jsou nadále rozpracovány do jednotlivých rozvojových programů, které budou sloužit městu k účinnému plánování a realizaci vytčených cílů.

Návrh rozvojových podprogramů a projektů

Navržené rozvojové programy jsou jak komplexní (např. dlouhodobá koncepce rozvoje města, ochrana a tvorba životního prostředí), tak dílčí (např. podpora rozvoje podnikání, koncepce bytové politiky, řešení dopravy a další). Identifikace jednotlivých rozvojových podprogramů a projektů vyplynula z průběhu zpracování dokumentu, resp. zejména z výsledků SWOT analýzy města. Jejich obsah, návrh postupu při jejich realizaci a předběžný odhad nákladů specifikují tzv. zadávací listy podprogramů a projektů (viz kapitola 7.2). Na základě přisouzených priorit dle hodnocení zastupitelů města byly nakonec dílčí rozvojové podprogramy a projekty seřazeny podle následujících strategických cílů:

GLOBÁLNÍ STRATEGICKÝ CÍL			
Vyváženě rozvíjet a dlouhodobě stabilizovat všechny hlavní složky podílející se na vytváření kvality života města – ekonomiku, sociální sféru, infrastrukturu a životní prostředí.			
Strategické cíle			
Doprava a technická infrastruktura	Bydlení a životní prostředí	Ekonomika a řízení	Městská infrastruktura
Zlepšit dopravní situaci ve městě a jeho vnější dopravní napojení, dobudovat technickou infrastrukturu	Zlepšit životní podmínky a kvalitu života obyvatel města, zvýšení spokojenosti obyvatel, vytvoření atraktivního prostředí pro bydlení obyvatel z okolí a z krajského města. Zlepšit a stabilizovat stav životního prostředí na úroveň moderního rezidenčního města, dbajícího na kvalitu života obyvatel	Vytvořit příznivé podnikatelské prostředí podněcující harmonický rozvoj města a jeho dlouhodobou hospodářskou stabilitu. Vytvořit podmínky pro kvalitní a účinné řízení rozvoje města.	Zlepšit životní podmínky a kvalitu života obyvatel města, vytvoření pestré a kvalitní nabídky obchodu a služeb, školství, zdravotnictví, kultury, sportu a rekreace. Vytvořit z Uherského Hradiště centrum cestovního ruchu Slovácka.
Rozvojové projekty	Rozvojové projekty	Rozvojové projekty	Rozvojové projekty
1.3 Propojení Purkyňova – Průmyslová 1.2 Západní obchvat města - státní silnice II/498 + napojení ul.Průmyslová na obchvat 1.5 Organizace dopravy v centru města 1.1 Rychlostní komunikace R 55 1.7 Cyklistická doprava ve městě 1.4 Severní obchvat II/497 1.8 Letiště v Kunovicích	5.2 Příprava rozvojových ploch pro bydlení 5.1 Koncepce bytové politiky města 3.10 Sběrná místa a sběrné dvory tříděného odpadu 2.7 Regenerace sídliště Východ 3.12 Uherské Hradiště - čisté město ↓	4.1 Podpora podnikání a spolupráce s podnikateli 9.3 Podpora výstavby ubytovacích kapacit 4.2 Nabídka ploch a objektů pro podnikání 10.1 Management městských kulturních zařízení 4.3 Městská politika hospodaření s nemovitostmi 4.6 Marketing města	2.13 Nové využití budovy Masarykovo nám.21 12.1 Centrum vzdělávání Kasárna 2.5 Dostavba a rekonstrukce Městského sportovního rekreačního areálu 11.2 Přestavba plaveckého areálu - „vodní svět“ 2.3 Regenerace veřejných prostorů Havlíčkova-Masarykovo nám.-Nádražní-nádraží ČD 2.6 Rekonstrukce městských subcenter 9.2 Turistický terminál na Baťově kanálu 6.6 Komunitní plánování potřeb sociální péče 12.4 Optimalizace školství v Uherském Hradišti 2.2 Urbanistické řešení lokality Velehradská – nádraží ČSAD 11.1 Rekonstrukce zimního stadiónu

Pramen: Program rozvoje města Uherské Hradiště, MěÚ Uherské Hradiště, SAURA Brno, spol. s r.o., 2004

6.3 Zdroje pro realizaci Programu rozvoje města Uh. Hradiště

Projekt se může ucházet o podporu některého fondu EU pouze tehdy, je-li jeho zaměření a obsah v souladu s cíly regionální politiky EU, resp. přispívá li k naplnění priorit a cílů definovaných v Národním rozvojovém plánu a příslušných operačních programů, které byly vypracovány pro dané programovací období (viz kapitoly 4 a 5). Tuto skutečnost musí žadatel o podporu doložit ve zvláštní příloze nazvané „soulad s rozvojovou strategií“. Identifikace případných zdrojů pro spolufinancování opatření a projektů místní rozvojové strategie proto předpokládá zevrubnou orientaci v programovacích dokumentech evropské regionální politiky. Výběr vhodného dotačního titulu, v případě evropských fondů opatření příslušného operačního programu je obvykle jen úvodem složitého procesu zpracování a předložení projektové žádosti o podporu (viz kapitola 7).

Následující tabulka je výsledkem srovnání projektových záměrů Programu rozvoje Uherského Hradiště popsaných v zadávacích listech s prioritami a opatřeními jednotlivých operačních programů pro období 2004 – 2006.

Strategický cíl: Doprava a technická infrastruktura

Projekt Programu rozvoje města	Identifikace externího zdroje financování
1.3 Propojení Purkyňova - Průmyslová	ERDF – SROP, opatření 2.1 Rozvoj dopravy v regionech
1.2 Západní obchvat města– silnice II/498 a napojení ul.Průmyslová na obchvat	ERDF – SROP, opatření 2.1 Rozvoj dopravy v regionech
1.5 Organizace dopravy v centru města	Státní fond dopravní infrastruktury
1.1. Rychlostní komunikace R 55	ERDF-SROP-opatření 1.2-Výstavba a modernizace silnic I. třídy Fond soudržnosti
1.7 Cyklistická doprava ve městě	Státní fond dopravní infrastruktury
1.4 Severní obchvat II/497	ERDF – SROP, opatření 2.1 Rozvoj dopravy v regionech

Strategický cíl: Bydlení a životní prostředí

Projekt Programu rozvoje města	Identifikace externího zdroje financování
5.2 Příprava rozvojových ploch pro bydlení	SR - Program podpory výstavby technické infrastruktury MMR ČR
5.1 Koncepce bytové politiky města	systemové opatření města Uherské Hradiště
3.10 Sběrná místa a sběrné dvory tříděného odpadu	ERDF – OP Infrastruktura, opatření 3.4 – Nakládání s odpady a odstraňování starých zátěží
2.7 Regenerace sídliště Východ	SR - Program regenerace panelových sídlišť MMR ČR
6.2 Azylové domy	ESF – SROP, opatření č. 3.2: Podpora sociální integrace v regionech

Strategický cíl: Ekonomika a řízení

Projekt Programu rozvoje města	Identifikace externího zdroje financování
4.1 Podpora podnikání a spolupráce s podnikat.	ERDF – OP Průmysl a podnikání – opatření 1.1 – Rozvoj malého a středního podnikání
9.3 Podpora výstavby ubytovacích kapacit	ERDF-SROP-opatření 4.2-Rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch ROP pro NUTS II Střední Morava 2007 - 2013
4.2 Nabídka ploch a objektů pro podnikání	ERDF – OP Průmysl a podnikání – opatření 1.1 – Rozvoj malého a středního podnikání
4.3 Městská politika hospodaření s nemovitost.	systemové opatření města Uherské Hradiště
10.1 Management městských kulturních zařízení	systemové opatření města Uherské Hradiště

Strategický cíl: Městská infrastruktura

Projekt Programu rozvoje města	Identifikace externího zdroje
2.13 Nové využití budovy Masarykovo nám. 21	ERDF-SROP-opatření 4.2.-Rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch, ROP pro NUTS II Střední Morava 2007 - 2013
12.1 Centrum vzdělávání Kasárna	ERDF-SROP-opatření 2.3-Regenerace a revitalizace vybraných měst
11.2 PŘESTAVBA PLAVECKÉHO AREÁLU – „VODNÍ SVĚT“	ERDF-SROP-opatření 4.2.-Rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch, ROP pro NUTS II Střední Morava 2007 - 2013
2.3. Regenerace veř. prostranství Havlíčkova-Masarykovo nám.- Nádražní	ERDF-SROP-opatření 2.3-Regenerace a revitalizace vybraných měst, ROP pro NUTS II Střední Morava 2007 - 2013
2.6 Rekonstrukce městských subcenter	ERDF-SROP-opatření 2.3-Regenerace a revitalizace vybraných měst, ROP pro NUTS II Střední Morava 2007 - 2013
9.2 Turistický terminál na Bařově kanálu	ERDF-SROP-opatření 4.2.-Rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch, ROP pro NUTS II Střední Morava 2007 - 2013
12.4 Optimalizace školství v Uherském Hradišti	ESF-OP Rozvoj lidských zdrojů-opatření 3.1-Zkvalitňování vzdělávání ve školách, ROP NUTS II Střední Morava v období 2007 - 2013
11.1 Rekonstrukce zimního stadiónu	ERDF-SROP-opatření 4.2-Rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch ROP pro NUTS II Střední Morava 2007 - 2013

Vysvětlivky:

- ERDF – Evropský fond pro rozvoj regionů
- ESF – Evropský sociální fond
- SROP – Společný regionální operační program
- ROP – Regionální operační program
- SR – státní rozpočet
- MMR ČR – Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky

Pramen: vlastní

7 Příprava projektů podporovaných EU

7.1 Hlavní zásady přípravy projektů

Příjem pomoci evropských fondů podmiňuje dostatečný počet kvalitně zpracovaných projektů. Tento předpoklad v případě obcí naplňuje jejich strategický plán, který identifikuje řadu projektů sociálního a ekonomického rozvoje obce.

Projektem se rozumí neopakovatelný jednotně řízený soubor vzájemně věcně, časově a funkčně souvisejících činností a aktivit, které se mají uskutečnit k dosažení účelu a cílů, které jsou v projektu předpokládány. Po ukončení projektu je vytvořeno vždy něco nového, co lze měřit realizovanými výstupy a výsledky.

Příprava projektové dokumentace jako prostředku k získání finančních podpor je proces, při němž je potřeba respektovat následující:

- principy EU, které provázejí tvorbu všech programových dokumentů,
- vazby na programové dokumenty (Národní rozvojový plán, Rámec podpory Společenství pro strukturální fondy), zejména na operační programy, a to regionální a sektorové, které tvoří mantinely, v nichž se obsah a rozsah projektu bude nacházet,
- souvislosti na přijaté rozvojové strategie, zejména její lokální úrovně, které jsou v případě konkrétních projektů často limitující,
- nezbytnost komunikace se všemi partnery, kteří se buď podílejí na řešení projektu, nebo se jich jeho výsledky budou týkat (vliv na životní prostředí, změna technologií, pozemkové úpravy apod.).

Předpokladem pro přípravu a realizaci projektů v rámci operačních programů je existence implementačních struktur, tj. řídicích orgánů, zprostředkujících subjektů, platebních agentur, monitorovacích a kontrolních orgánů, které musí velmi pečlivě pracovat s prostředky EU a s veřejnými prostředky určenými na spolufinancování.

Typy projektů

Podle věcné struktury mohou být projekty:

- jednotématické - zaměřené na jedno věcné téma,
- vícetématické – sdružující více věcných témat současně.

Zatímco první skupina projektů se soustředí na vyřešení určitého homogenního problému – životní prostředí – biomasa – odpadové hospodářství, ČOV – kanalizace, druhá skupina projektů řeší souběh několika problémů – zvýšení doplňkových příjmů – turistika – alternativní zemědělství – nové podnikatelské aktivity apod.

Podle délky řešení mohou být uvedené projekty:

- krátkodobé (do 1 roku)
- střednědobé (2-4 roky)
- dlouhodobé (více než 4 roky, v případě strukturálních fondů sedmileté)

Podle věcné orientace finančních prostředků lze rozlišit:

- projekty investiční zaměřené na modernizaci technologií, staveb apod., hrazené z investičních prostředků

- organizační, orientované především na zlepšení organizace hmotných a finančních toků.

V rámci strukturálních fondů přednost ty projekty, které zahrnují rozvoj území jako celku, řeší komplexní problémy venkovského obyvatelstva, jeho ekonomickou a sociální stabilitu, ochranu životního prostředí apod. a podle toho zajišťují i potřebnou partnerskou účast.

Obsah projektu

Projekt, tak jak ho chápe EU, není náhodným rozhodnutím zpracovat jakýkoliv problém nebo nápad. Je součástí cílevědomého programovacího procesu ve smyslu komplexního řešení regionálních priorit od vytýčených programů reagujících na stěžejní problémy zemědělství a venkovského prostoru přes opatření k jejich řešení vyúsťujících do návrhů projektů provázaných přes společné cíle, priority a kritéria s programy, které byly projednány a odsouhlaseny vládou ČR a Evropskou komisí. V rámci operativity jsou realizována konkrétní opatření k plnění priorit vytýčených programů, a to formou projektů. Na této úrovni dochází k realizaci projektů, čerpání finančních zdrojů a hodnocení dopadů. Projekty v tom pojetí, jak budou připravovány v praxi, mají jiný charakter než ty, jejichž základ tvoří pouze technická dokumentace nebo prováděcí projekt ve smyslu organizačně metodického návodu realizace technického zadání, případně softwarového a hardwarového zabezpečení. Podle EU má projekt podstatně rozsáhlejší záběr, a to od přípravy záměru až po jeho realizaci, v zásadě se týká celé akce, jejíž cíl musí být srozumitelný a jednoznačně zadán. Jasný, výstižně popsany záměr, jeho srozumitelná formulace a konkrétní, kvantifikovatelný, věcně a časově kontrolovatelný cíl jsou předpokladem úspěchu projektu.

Postup sestavení projektu

Osnova projektu musí zahrnovat následující:

- a) název projektu** - výstižná formulace názvu vyjadřující věcný záměr projektu, z níž je patrné, čeho se projekt týká.
- b) umístění projektu** - přesná specifikace místa realizace projektu, tzn. ke se projekt bude realizovat, v jakém katastrálním území obce, a pokud možno doplnění mapkou.
- c) zdůvodnění projektu** - proč žadatel projekt předkládá (např. rekonstrukce a modernizace stájové technologie včetně podlah a větrání pro malý skot za účelem zlepšení podmínek v chovech hospodářských zvířat).
- d) popis projektu obsahuje:**
  - cíl projektu, neboli záměr (čeho chceme projektem dosáhnout, co zlepšit, očekávaný společenský efekt, tzn. odpovědět na otázky: kde, co jakým způsobem, kdy a za kolik chceme dosáhnout). Cíl je zapotřebí kvantifikovat
  - charakteristika stávajících problémů, potřeb (popis současné situace pomocí SWOT analýzy – překážky při realizaci projektu, rizika apod.. Doporučuje se doplnit fotodokumentací současného stavu
  - vazba na priority a opatření programů (např. na Plán rozvoje zemědělství a venkova ČR pro období 2000 – 2006 v rámci programu SAPARD, soulad s regionálními strategiemi uvedenými v Národním rozvojovém plánu a Plánu rozvoje kraje
  - stanovení jasně formulovaných krátkodobých cílů a očekávaných přínosů zaměřených například na zvýšení výdělků, zlepšení životního prostředí, zvýšení počtu pracovních

míst (např. uvést počet pracovních míst před zahájením projektu a po jeho dokončení), tyto cíle by měly být realistické, konkrétní, měřitelné pomocí zvolených indikátorů, jejichž prostřednictvím probíhá monitorování efektů z vložených prostředků, většinou se uvádějí dvě až tři.

e) zabezpečení projektu

- analytické (specifikace potřeb na vybraná opatření projektu, formulace podmínek pro získání a udržení kapitálu pro investice v daném prostředí)
- alokační (posuzování možnosti alokace kapitálu a investic v regionu, v podniku apod.)
- organizační (účast fyzických osob a právnických osob na regionálním rozvoji prostřednictvím projektu)
- finanční (získávání, identifikace a plánování finančních zdrojů pro projekt a pravidla pro provádění finančních operací finančního zabezpečení projektu)
- technická (potřeba nových technologií, počítačů a počítačových sítí, komunikačních prostředků apod.)
- personální (osoba zodpovědná za realizaci projektu – jméno, příjmení, adresa, úroveň dosaženého vzdělání – kvalifikační předpoklady, věk, charakteristika konečného příjemce podpory a parametrů podílejících se na projektu)

f) časový postup při realizaci projektu - zahrnuje popis jednotlivých etap realizace projektu z hlediska časového a finančního a závazek zahájit projekt ve stanoveném časovém termínu (nejpozději však do 3 měsíců).

g) finanční plán - obsahuje analýzu nákladů a výnosů, plánované toky finančních prostředků, zdrojů informací, způsob poskytování finančních prostředků, obsahuje etapy a navrhovaný způsob financování, spolufinancování. Realizuje se formou finanční tabulky, která tvoří povinnou součást projektu a vyjadřuje objemy finančních prostředků z jednotlivých zdrojů. Mělo by být patrné, kolik prostředků poskytne EU, kolik bude z domácích veřejných zdrojů a kolik ze soukromých. Finanční prostředky mohou být složeny z veřejných i soukromých prostředků od více partnerů, kteří se v duchu partnerství budou na řešení podílet. Podíl prostředků požadovaných od Euro závisí na charakteru projektu, na tom, zda jde o projekt přinášející zisk, nebo o neziskový projekt. U neziskového projektu může příspěvek od EU činit až 75 %, zbývajících 25 % tvoří spolufinancování z národních, resp. ze soukromých zdrojů. U ziskového projektu 50 % hradí zadavatel projektu ze svých zdrojů, dalších 50 % tvoří příspěvek od EU (tj. z celkového objemu prostředků 37,5 %) a z 25 % pak veřejné zdroje (tj. 12,5 % z celkového objemu prostředků na projekt).

h) výběr a stanovení indikátorů pro monitorování a hodnocení projektu - v této fázi rozeznáváme indikátory výstupů, které vyjadřují operační cíle, tj. konkrétní opatření potřebná k dosažení vytčeného cíle (například rekvalifikační programy pro dlouhodobě nezaměstnané), které se vztahují k činnosti, k aktivitám. Převážně se měří v naturálních jednotkách, mohou se formulovat i ve finančních jednotkách. Indikátory výsledků, které vyjadřují specifické cíle vyjadřují přímé a okamžité efekty. Indikátory dopadů – účinků, které vyjadřují globální cíle, tedy to, co má být konečným efektem rozvojového dokumentu.

i) posouzení vlivu projektu na životní prostředí - požaduje se zvláště u projektů, u nichž se negativní vliv na životní prostředí předpokládá – dáno zákonem č. 244/1992, opatřeními a Směrnicí č. 85/337.

- j) očekávané efekty a realizace projektu** - jedná se o finanční , společenské návrhy na další opatření (např. zlepšení estetiky krajiny, zlepšení kvality povrchové vody).
- k) zajištění implementace projektu do praxe** - jaké instituce se budou podílet na realizaci, jakým způsobem bude zajištěna kontrola finančních toků, nezávislý audit, předkládání zpráv o dosažených efektech apod.

7.2 Realizace projektů rozvojové strategie (příklad projektu Centrum celoživotního vzdělávání v Uherském Hradišti)

Projekt rozvoje celoživotního vzdělávání prostřednictvím využití bývalého vojenského objektu byl koncipován na základě následujících příležitostí identifikovaných ve SWOT analýze města:

- polyfunkční využití centra města v rozšířených hranicích (včetně kasáren a Městského sportovně rekreačního areálu),
- konverze kasárenského areálu dává prostor pro vybudování nového školského areálu,
- disponibilní prostory v areálu Kasáren umožní zahájit politická jednání vedoucí k otevření některých VŠ oborů (například v kooperaci s Baťovou univerzitou) a následně zvýšení nabídky VŠ vzdělání v regionu,
- rozvoj forem celoživotního vzdělávání,
- disponibilní prostory v areálu kasáren a postupně uvolňované budovy ZŠ připravují možnosti rozšíření nabídky celoživotního vzdělávání.

Výše uvedené příležitosti k dalšímu rozvoji města byly nejprve reflektovány dílčím rozvojovým podprogramem č. 12.1 Centrum vzdělávání kasárna, který je podrobněji specifikován ve formě tzv. zadávacího listu. Podprogram č.12.1 navrhuje realizaci řady vzájemně propojených aktivit, jejichž cílem je vznik tzv. centra vzdělávání v areálu bývalých kasáren v Uherském Hradišti. Zadávací list pak popisuje problémy, které tento dílčí rozvojový program řeší, efekty, které přinese, navrhuje konkrétní aktivity a organizační kroky nezbytné pro jeho přípravu. Součástí zadávacího listu je i indikativní finanční rámec dílčího rozvojové programu.

Zadávací list projektu Programu rozvoje města Uherské Hradiště

Číslo a název	12.1 Centrum vzdělávání Kasárna
Popis	<p>Převodem areálu Kasáren do svého majetku v roce 2002 se město Uherské Hradiště přihlásilo k zodpovědnosti za koordinaci řízení postupné přeměny areálu pro potřeby obyvatel města i celého regionu. Město zadalo zpracování koncepčních materiálů (architektonická studie konverze areálu kasáren, vyhledávací studie možnosti rozvoje školství a vzdělávání), které podpořily myšlenku umístění vzdělávacího centra do areálu. Z výsledků vyhledávací studie vyplývá možná perspektiva umístění některého pracoviště (nebo pracovišť) již existujících vysokých škol ve vzdělávacím centru, případně umístění dalších vzdělávacích institucí a aktivit; nikoliv vznik nové samostatné vysoké školy. Zaměření fakult by mělo korespondovat s tradičními prioritami regionu nebo navazovat na vynikající řemeslné a umělecké tradice města a regionu (letectví, přesné strojírenství, potravinářský průmysl nebo školství, obory umělecké, archeologické nebo cestovního ruchu). Velké šance (zvláště z hlediska možných dotačních titulů ze strukturálních fondů EU) lze očekávat v oblasti celoživotního vzdělávání nebo naopak při pořádání krátkodobých školení, seminářů a kongresů (rozvoj kongresové turistiky). Hlavní efekty rozvojového programu spatřujeme v následujících bodech:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ vytvoření cca 70 nových pracovních a cca 600 – 800 výukových míst; ▪ rozvoj podnikatelských aktivit v terciérní sféře; ▪ podpora rozvoje cestovního ruchu (kongresová turistika); ▪ podmínky rozvoj sportovní a kulturní infrastruktury ve městě; ▪ posílení pozice Uherského Hradiště jako významného regionálního centra.
Dílčí kroky	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zpracování studie proveditelnosti vzdělávacího centra v Kasárnách ▪ výběr „rozvojové“ společnosti – provozovatele vzdělávacího centra ▪ politický lobbying města při vyhledávání školských a vzdělávacích zařízení ▪ zpracování PD rekonstrukce centra, výběr dodavatele stavby a technický dozor
Termín	2005 – 2007
Garant	město Uherské Hradiště
Zúčastněné subjekty	vybrané odbory MěÚ Uh. Hradiště, provozovatel - rozvojová společnost, Zlínský kraj, vysoké školy a vzdělávací zařízení
Způsob realizace	z rozpočtu města (přípravné a projekční práce), grantů a dotací strukturálních fondů EU. Předpokládané členění projektu na 3 subprojekty: 1) centrum VŠ vzdělávání a ubytování: odhad nákladů cca 150 mil.Kč 2) centrum celoživotního vzdělávání: odhad nákladů cca 50 mil.Kč 3) ubytování pro ad 2): odhad nákladů cca 100 mil.Kč
Náklady města	ad subprojekt 1) + 2) 30 mil. Kč ad subprojekt 3) 50 mil. Kč

Pramen: MěÚ Uherské Hradiště

Ze zadávacího listu vyplývá, že centrum vzdělávání v bývalých kasárnách vznikne realizací tří autonomních projektů:

- Regionální vzdělávací centrum - vysokoškolský areál,
- Centrum celoživotního vzdělávání,
- Ubytovací a stravovací centrum.

Dva z těchto projektů již byly připraveny a úspěšně předloženy do 1. a 2. kola výzvy pro předkládání projektů do Společného regionálního programu a v současné době se realizují.

Pro ilustraci následuje stručný **výtah z elektronického formuláře žádosti o podporu v současné době realizovaného projektu (tzv. ELZA) Centrum celoživotního vzdělávání:**

1. Identifikace operačního programu

Název operačního programu: Společný regionální operační program

Název priority: Rozvoj lidských zdrojů v regionech

Název opatření: Infrastruktura pro rozvoj lidských zdrojů v regionech

Oblast pomoci: Infrastruktura sociální a veřejného zdraví

2. Projekt

Název projektu: Centrum celoživotního vzdělávání Uherské Hradiště

Datum zahájení projektu: 20. 8. 2005

Datum ukončení projektu: 20. 8. 2006

Doba trvání projektu: 12 měsíců

Stručný obsah projektu: cílem projektu je vybudování Centra celoživotního vzdělávání, které zabezpečí dosažení rozvoje regionu a růstu kvality života všech obyvatel formou rozvoje lidských zdrojů v oblasti celoživotního vzdělávání, rozvoj konkurenceschopnosti pracovní síly, snižování nezaměstnanosti a rozvoj znalostní ekonomiky.

3. Popis projektu

Výchozí situace a zdůvodnění projektu: v okrese Uherské Hradiště a ve Zlínském kraji chybí ve vztahu k potřebám trhu práce ucelený systém dalšího vzdělávání i profesionálního vzdělávání pro dospělé, propojený s počátečním vzděláváním a poskytující příležitosti celoživotního učení. Ve Zlínském kraji existují instituce zřizované MŠMT ČR, krajem, obcemi či soukromými institucemi, neexistuje však centrum, které by oblast celoživotního vzdělávání koordinovalo a současně řešilo nepokryté požadavky obory se ve Zlínském kraji vůbec nerealizují atd. Oblast celoživotního vzdělávání je prioritou jak Zlínského kraje, tak i města Uherské Hradiště a Centrum celoživotního vzdělávání je připraveno tuto oblast systémově řešit. Cílem je nabídnout komplexní servis pro realizaci programů celoživotního vzdělávání (poradenská činnost, propagace, vědeckovýzkumné konzultace, koordinace činností jednotlivých subjektů, pronájem prostor, spolupráce při získávání akreditací, realizace komplexního informačního servisu, nabídka kurzů, spolupráce s tuzemskými i zahraničními subjekty atd.).

Všeobecný cíl projektu: zahrnuje dvě roviny:

- a) dosažení rozvoje regionu a růstu kvality života všech obyvatel formou rozvoje lidských zdrojů v oblasti celoživotního vzdělávání
- b) rozvoj znalostní ekonomiky

Specifické cíle projektu:

- a) vytvoření podmínek pro rozvoj celoživotního učení

- b) zvýšení úrovně vzdělání v regionu
- c) zvýšení konkurenceschopnosti pracovní síly formou usnadnění přístupu k celoživotnímu vzdělávání
- d) rozvoj informační společnosti
- e) vytvoření nových pracovních příležitostí v regionu

Popis aktivit projektu:

- a) projektová dokumentace
- b) výběrové řízení na dodavatele
- c) výběrové řízení na TDI
- d) rekonstrukce objektu č. 19 vč. Vybavení
- e) personální zajištění provozu

Připravenost projektu k realizaci: Zastupitelstvo města schválilo v únoru 2003 koncepci konverze využití areálu kasáren, byly zahájeny práce směřující ke sloučenému stavebnímu řízení

Předpoklady a rizika realizace projektu:

- zařazení projektu mezi sledované priority města
- platné územní rozhodnutí
- platné stavební povolení
- projekt ob stojí v konkurenci a bude vybrán k financování ze SROP
- výběr kvalitních dodavatelů – kvalita, termíny, cena
- nedostatky v projektové dokumentaci
- dodatečné změny požadavků investora
- geologické problémy, kontaminace pozemku
- archeologické nálezy na staveništi
- narušení životního prostředí při výstavbě
- havárie na stavbě
- živelné události (záplavy, vichřice, atd.)
- dostupnost a kvalifikace pracovní síly
- zajištění dostatečných finančních zdrojů potřebných k realizaci projektu
- průběh výběrového řízení ve stanoveném termínu
- podpis smlouvy o financování (SROP) v plánovaném termínu
- zájem vzdělávacích institucí o zrekonstruované prostory pro svoje vzdělávací programy
- dostupné pracovní síly s potřebnou kvalifikací
- časový soulad realizace projektu a záměrů budoucích uživatelů
- výběr vhodných programů celoživotního vzdělávání
- zájem občanů a institucí o nabízené programy celoživotního vzdělávání
- změna legislativy v oblasti celoživotního vzdělávání, daní aj.
- odhad vývoje poptávky v oblasti celoživotního vzdělávání
- zajištění udržitelnosti projektu
- podpora projektu veřejným míněním, krajskými a okresními institucemi
- analýza poptávky, odhad vývoje

Vazba projektu na jiný předpokládaný projekt: předkládaný projekt má přímou vazbu na další předpokládané projekty, a to projekt Regionální vzdělávací centrum – vysokoškolský areál (Projekt byl připraven a předložen v rámci Opatření 2.3 SROP), a projekt cestovní ruch – ubytovací kapacity (Opatření 4.2. SROP), které budou realizovány v dalších objektech kasárenského areálu a navazují stavebně i obsahově na projekt Centra celoživotního vzdělávání. Výstavba ubytovacích kapacit částečně doplní deficit 250 – 300 lůžek ve městě Uherské Hradiště a v návaznosti na vysokoškolský areál a Centrum celoživotního vzdělávání bude současně sloužit jako podpora rozvoje kongresové turistiky.

4. Vliv na rovné příležitosti

- Projekt je soustředěn na podporu rovných příležitostí: NE
- Projekt má pozitivní dopad na rovné příležitosti: ANO
- Projekt je z hlediska rovných příležitostí neutrální: NE

Popis a zdůvodnění vlivů na rovné příležitosti: nabídka programů celoživotního vzdělávání je určena pro muže i ženy, uchazeči o vzdělávání nejsou diskriminováni na základě rasy, etnického původu, víry ani zdravotního postižení. Někteří již známí zájemci o využívání CCV (např. střední a speciální školy, o.p.s. umožňují prostřednictvím svých programů přístup ke vzdělání a rekvalifikacím i skupinám občanů se ztíženým či omezeným přístupem na trh práce.

5. Vliv na životní prostředí : projekt má pozitivní dopad na životní prostředí ve dvou rovinách:

- rekonstrukcí budov dojde k odstranění ekologických zátěží, zátěží, zamezí se riziko znečištění životního prostředí v důsledku zvýšeného rizika havárií.
- nabídka některých a rekvalifikačních projektů bude zaměřena i na zvýšení ekologického vědomí, znalost a postojů veřejnosti

7. Informační společnost: projekt významně přispívá k rozvoji informační společnosti zejména formou aktivní podpory vzdělávání. V zrekonstruovaných prostorách vznikne studovna s přístupem veřejnosti k internetu.

8. Udržitelnost: po skončení podpory ze Strukturálních fondů budou zrekonstruované objekty sloužit jako infrastruktura pro zabezpečení aktivit celoživotního vzdělávání. Provozovatel zajistí provoz a vzdělávací aktivity CCV, naváže na v současnosti probíhající marketingové aktivity s cílem zabezpečit i do budoucna využití CCV vzdělávacími institucemi.

9. Popis přidané hodnoty projektu: vytvoření zastřešující instituce, která zabezpečuje komplexní garanci kvality nabídky všech stupňů celoživotního vzdělávání a zabezpečení provozu Centra v oblasti správy areálu. Rozvoj lidských zdrojů v regionu, rozvoj znalostní ekonomiky, zvýšení konkurenceschopnosti pracovní síly, zlepšení vzdělanostní struktury obyvatel, vytvoření nových pracovních příležitostí, zlepšení nepříznivých demografických trendů, pozitivní vliv na oblast rovných příležitostí a rozvoj informační společnosti.

10. Publicita:

- Použité pamětní desky: ANO
- Zvláštní tiskové a mediální zprávy
- Oznámení ve veškeré projektové dokumentaci a prezentaci: ANO
- Oznámení na specifických internetových stránkách: ANO
- Oznámení na billboardech: ANO
- Oznámení ve všech vzdělávacích materiálech a mediálních prezentacích: ANO

Konkrétní opatření pro zajištění publicity:

- zřízení www stránek
- tvorba a distribuce informačních a propagačních materiálů s informací o projektu a jeho finanční podpoře EU
- prezentace a propagace projektu na veletrzích, výstavách a seminářích
- na budově bude umístěna pamětní deska dle vizuální identity projektů podporovaných EU s oznámením, že projekt byl spolufinancován z prostředků EU
- billboardy – upozornění na areál
- tiskové konference města Uherské Hradiště k projektu

11. Povinné přílohy žádosti:

- Příloha č.1: Soulad s rozvojovou strategií
- Příloha č.2: Čestné prohlášení žadatele
- Příloha č.3: Logický rámec projektu
- Příloha č.4: Podrobný rozpočet projektu
- Příloha č.5: Podklady pro ekonomické hodnocení projektu
- Příloha č.6: Doklady o právní subjektivitě žadatele
- Příloha č.7: Podklady pro posouzení finančního zdraví žadatele
- Příloha č.8: Doklad o partnerství
- Příloha č.9: Doklad o prokázání vlastnických vztahů
- Příloha č.10: Doklad o posouzení vlivu projektu na životní prostředí
- Příloha č.11: Formuláře ISPROFIN
- Příloha č.12: Územní rozhodnutí
- Příloha č.13: Projektová dokumentace
- Nepovinné přílohy

8 Závěr

Předložená bakalářská práce se zabývá procesem čerpání využívání prostředků regionální a strukturální politiky Evropské unie a České republiky pro rozvoj českých regionů a obcí. Konkrétní příklad byl prezentován na příkladu rozvojové strategie a projektu města Uherské Hradiště.

V úvodní kapitole jsou vymezeny pojmy „regionální politika a její prostředky“. Tato kapitola dále vysvětluje příčiny vzniku regionální politiky, porovnává její různá pojetí a popisuje nástroje, které má regionální politika při své snaze vyrovnávat socioekonomické rozdíly mezi regiony k dispozici.

Regionální politika se v současné Evropské unii uplatňuje na několika úrovních. V podstatě známe tři základní úrovně: regionální, národní a nadnárodní. Národní vlády přesouvají kompetence ve sféře regionální politiky na nižší úrovně správy, (viz např. zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje v České republice, který definuje kompetence krajů), ale i na nadnárodní orgány, což je právě případ členských zemí Evropské unie. Další dvě kapitoly se proto zabývají regionální politikou České republiky (národní úroveň) a Evropské unie (nadnárodní úroveň). Právě regionální politika EU (politika hospodářské a sociální soudržnosti) představuje v současnosti (a nejméně po dobu následujících sedmi let bude představovat) nejvýznamnější zdroj prostředků pro rozvoj českých regionů a obcí. Úspěšné čerpání prostředků evropské regionální politiky tak předpokládá dobrou znalost jejích principů, forem, cílů a procedur.

Pro to, aby Česká republika, její samosprávné kraje, města, obce a ostatní subjekty (neziskové organizace, podniky) úspěšně využívaly prostředky strukturálních fondů, je zapotřebí splnění několika podmínek.

První z nich je zpracování strategických dokumentů na národní úrovni, které vymezují priority a cíle na národní úrovni, na jejichž dosažení budou prostředky vynakládány. Tímto tématem se zabývá pátá kapitola, která představuje systém operačních programů v České republice.

Další podmínkou jsou kvalitní projektové záměry, jejichž příprava je závislá již na samotných žadatelích o podporu tzn. na obcích, krajích, neziskových organizacích, podnicích a dalších subjektech. Předložené projekty musí přispívat k naplnění cílů evropské regionální politiky vyjádřených v příslušných operačních programech. Dále se projekty hodnotí zejména podle dosažených efektů (např. počet nově vytvořených pracovních míst, počet osob se zlepšeným životním prostředím apod.). EU totiž preferuje podporu takových projektů, které jsou součástí širší strategie rozvoje určitého území. Takový projekt totiž dle zkušeností lépe a účinněji reaguje na místní potřeby a snadněji dosahuje požadovaných efektů (viz princip programování). Téma strategického plánování zpracovává šestá kapitola, která podrobně prezentuje principy a metodiku strategického plánování na příkladu Programu rozvoje města Uherské Hradiště. Strategický plán rozvoje území vychází z podrobného popisu všech jeho složek (situační analýza), formou tzv. SWOT analýzy identifikuje hlavní problémy a kritické oblasti území, stanovuje cíle rozvoje a definuje opatření pro dosažení cílů. Navržená opatření jsou následně rozpracována do konkrétních rozvojových projektů. Místní rozvojová strategie tak stojí na samém počátku celého procesu přípravy kvalitních projektů a následně úspěšného využívání podpor strukturálních fondů.

Původní přínos práce pak spočívá zejména v identifikaci zdrojů, resp. konkrétních opatření příslušných operačních programů pro spolufinancování realizace konkrétního projektu Programu rozvoje města Uherské Hradiště (viz kapitola 6.2.4 Zdroje pro financování projektů Programu rozvoje Uherského Hradiště).

Projektovými záměry jsou myšleny nejen nápady, ale též i schopnost formální přípravy přijatelného projektu a jeho následné řízení, čemuž se věnuje sedmá kapitola. Praktické

zásady přípravy projektů ukazuje příklad projektu „Centrum celoživotního vzdělávání v Uherského Hradišti“, který město Uherské Hradiště předložilo v rámci 2. kola výzvy pro předkládání projektů pro Společný regionální operační program. Projekt byl úspěšný a realizace jeho investiční fáze má být ukončena v září 2006.

Resume

Cílem mé bakalářské práce je charakteristika finančních nástrojů strukturální a regionální politiky EU a ČR využitelných pro podporu místního rozvoje a rozbor institucionálních, administrativních a věcných předpokladů municipalit Uherskohradištska pro čerpání prostředků z fondů EU. Zhodnocení vývojových strategií vybraných měst ve vztahu k zaměření priorit a opatření strukturální a regionální politiky EU a ČR.

Nosnou hypotézou práce je přesvědčení, že smysluplné zpracování sociální a ekonomické analýzy, která akcentuje priority evropské regionální politiky a současně plně koresponduje s českou regionální politikou, je nezbytným předpokladem a východiskem pro úspěšné využívání strukturálních fondů Evropské unie. Popisovala jsem současnou a plánovanou podobu v rámci EU a přiblížila aktuální situaci v České republice a mikroregionu Uherskohradištska.

Z dosavadních, ne dlouhých zkušeností s využíváním fondů EU je patrné, že jednotlivé potenciální subjekty byly dostatečně připraveny a jejich rozvojové projekty jsou postupně předkládány v rámci jednotlivých kol výzev operačních programů či Iniciativ Společenství. Jeví se více než pravděpodobné, že převládnu pozitivní aspekty čerpání financí ze strukturálních fondů a v regionech bude dosaženo vysoké absorpční kapacity.

Součástí práce bylo i zhodnocení sociálně ekonomické pozice města Uherské Hradiště a specifikace možností konkrétních rozvojových záměrů z hlediska využití strukturálních fondů EU. V současné době si již většina obcí, mikroregionů a vyšších územně-správních celků uvědomuje, že při tvorbě vhodných projektů musejí vycházet ze svých strategických dokumentů a jimi identifikovaných aktivit a potřeb cílových skupin. Kvalitní příprava na možnost čerpání z finančních zdrojů EU nezbytným odrazovým můstkem k jejich úspěšnému využívání. Prospěch z projektu má zejména společenský charakter.

Resume

The purpose of my bachelor work is to characterize financial measures of structural and regional policy of the European Union and the Czech Republic usable for support of local development and to give an analysis of institutional, administrative and factual presumptions of municipalities of Uherske Hradiste region for drawing of substances from EU funds. It's also an evaluation of the development strategy of Uherske Hradiste in relation to the specialization of priorities and procurations of structural and regional policy of EU and the Czech Republic.

And what's the main pillar hypothesis of my work? It's a conviction, that meaningful elaboration of social and economic analyses, which accentuates priorities of European regional policy and (simultaneously) fully corresponds with Czech regional policy, is inevitable presumption and starting-point for successful exploitation of structural funds of European Union. I described a contemporary and planned form in terms of EU and explained an actual situation in Czech Republic and in micro region of Uherske Hradiste.

It's evident, from present short experience with exploitation of EU funds that particular potential subjects were ready enough and their development projects are subsequently presented in terms of particular rounds of appeals of operating programmes or initiatives of Community. That's more than possible that the positive aspects of drawing of finances from structural funds will have a dominant position and the high absorption capacity will be achieved in the regions.

Evaluation of social and economic position of Uherske Hradiste and specification of possibilities of concrete developing designs from standpoint of exploitation of structural funds of EU were a part of my work.

At the present a majority of communities, micro regions and superior territorial-administrative wholes understands that if they want to create an acceptable project, they must use strategic documents and activities and needs of objective groups' identifiable by them. First-rate adjustment on a possibility of drawing of finances of EU is an inevitable "springboard" to their successful exploitation. Benefit from projects has especially social character.

Seznam použité literatury a informačních zdrojů

1. ADÁMEK, P., BERMAN, N.L., KULKA, D., VLASÁK, T. *Strategické plánování a ekonomický rozvoj*. Moderní obec, 1999, č.3. *Economia*, a.s.
2. CAIRN, J., ELLIOT, R., MCAVINCHIEY, I., SHAW, R. *Dictionary of Modern Economics*. The MIT Press, 1992, 486 s.
3. ELIÁŠ, A. *Dokážeme využít příležitost? OBEC & finance*, 2004. roč. 4, č.3, 31-32s. ISSN 1211-4189.
4. GROSPÍČ, J a kol. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Praha: Justis, 2001. 264 s. ISBN 80-864 12-08-3.
5. INSTITUTE OF PUBLIC AFFAIRS, THE UNIVERSITY OF IOWA, THE IOWA LEAGUE OF CITIES. *Municipal Policy Leader's Handbook*. Iowa: Institute of Public Affairs, Edition, 2000. 186 s.
6. KOKOŠKA, V. *Aktuální praktický průvodce čerpání finančních prostředků a podpůrné pomoci z programů státní podpory a Evropské unie*. Praha: Verbag Dashofer, 2005. 150 s. ISBN 80-86229-81-5.
7. KOTLER, P. *Marketing – Management*. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-7261- 010-4.
8. MĚÚ UHERSKÉ HRADIŠTĚ, SAURA, spol. s r.o. *Program rozvoje města Uherské Hradiště*, 2004. 227 s.
9. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Obce, města a regiony v EU*. Praha: Odbor vnějších vztahů, Ministerstvo pro místní rozvoj, 2005. 36 s.
10. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Průvodce fondy Evropské unie*. Praha: Odbor vnějších vztahů, Ministerstvo pro místní rozvoj, 2004. 13 –17 s.
11. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR. *Vstupte do světa fondů Evropské unie*. Praha: Všeobecná obchodní společnost s.r.o, ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí ČR, 2004. 25 – 27 s.
12. ROSENAU, M. D. *Řízení projektů*. Praha: Computer Press, 2000. 344 s. ISBN 80-7226-218-1.
13. VANHOVE, N., KLAASSEN, L.H. *Regional Policy: A European Approach*. Aveburg, Aldershot, Brookfield, 1987.
14. Oficiální webový portál EU: <http://europa.eu/>
15. Webový portál Zastoupení Evropské komise v ČR: www.evropska-unie.cz/
16. Webový portál Strukturálních fondů ČR www.strukturalni-fondy.cz
17. Webový portál Ministerstva pro místní rozvoj ČR: www.mmr.cz
18. Webový portál města Uherské Hradiště: www.mesto-uh.cz
19. Webový portál Zlínského kraje: www.kr-zlinsky.cz
20. Webový portál regionu soudržnosti Střední Morava: www.nuts2strednimorava.cz

Seznam použitých zkratk

EAGGF	Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund)
ERDF	Evropský fond Regionálního rozvoje (European Spatial Development Perspective)
ES	Evropská společenství (European Communities – EC)
ESF	Evropský sociální fond (European Social Fund)
EU	Evropská unie (European Union)
EURO	Evropská měnová jednotka (European Currency Unit)
FIFG	Finanční nástroj pro usměřování rybolovu (Financial Instrument for Fisheries Guidance)
HSS	Hospodářská a sociální soudržnost (Economic and Social Cohesion – ESC)
INTERREG	Program přeshraniční spolupráce mezi regiony (Interregional integration programme)
ISPA	Nástroj před vstupních strukturálních politik (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession)
SAPARD	Speciální akční program pro před vstupní pomoc v oblasti zemědělství a rozvoje venkova (Special Action Programme for Pre-Accession Aid for Agriculture and Rural Development)
SROP	Společný regionální operační program (Joint Regional Operational Programme)
SWOT	Analýza silných a slabých stránek, příležitostí a rizik (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats Analysis)

Seznam příloh

Příloha č.1 Národní rozvojový plán a Rámec podpory společenství

Příloha č.2 Operační programy v ČR a Fond soudržnosti

Příloha č.3 SWOT analýza města Uherské Hradiště